

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 21 DECEMBER 1932

No. 886

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
 Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
 ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. K. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht 75 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonneés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgend nummer op Donderdag 29 December verschijnen.

20 DECEMBER 1932.

In de noteeringen van particulier disconto, prolongatie en callgeld kwam ook deze week geen verandering. De rente, waartoe schatkistpapier verhandeld werd, was opnieuw nog iets lager. Vooral kortlopend was gezocht; één- en twee-maands papier was voor $\frac{1}{8}$ pCt. onder te brengen.

* *

De Minister van Financiën stelt de inschrijving open op schatkistpapier op Donderdag 22 December a.s. Aangeboden worden weder drie- en zes-maands promessen en jaarbiljetten tot een totaal bedrag van slechts f 30 miljoen.

* *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank nam de post binnenlandsche wissels deze week met f 453.000 af; de beleeningen vermeerderden daarentegen met f 65.000. De post papier op het buitenland bleef op gelijke hoogte; de diverse rekeningen onder activa vertoonden geen wijziging van betekenis.

De goudvoorraad steeg met een gering bedrag, terwijl de zilvervoorraad f 834.000 grooter is dan de vorige week.

Onder de passiva der Bank vertoont de biljettencirculatie een inkrimping van bijna f 10 miljoen. De rekening-courant-saldi namen met ongeveer gelijk bedrag toe, welke stijging voor f 9,3 miljoen voor rekening kwam van het tegoed van 's Rijks schatkist; dealdi van anderen vermeerderden met ruim f 788.000. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 753.000 meer dan verleden week. Het dekkingspercentage bleef onveranderd op nagenoeg 83 pCt. staan.

* *

Het voornaamste punt, dat deze week in het overzicht der wisselkoersen gememoreerd dient te worden, is wel de vaste houding, waarvan het Pond heeft blij gegeven. Van 8.12 is de koers geleidelijk tot 8.26 opgelopen. Dollars gin-

gen aanvankelijk wat terug, nl. van 2.4893 tot 2.4880, waarop Zaterdag een verbetering intrad en tenslotte weder een notering van 2.4905 werd bereikt. De $\$/\text{£}$ notering liep van 3.26 $\frac{1}{2}$ op 3.31 $\frac{1}{2}$ terug. Gezocht waren de Marken, die van 59.20 op 59.25 $\frac{1}{2}$ kwamen. Fransche Francs lagen eerst aangeboden; zij zakten van 9.71 $\frac{1}{2}$ tot 9.70 $\frac{1}{2}$ in, waarop een verbetering tot 9.72 $\frac{1}{2}$ volgde. Belga's onveranderd rond de 34.46. Zwitsersche Francs vooral gisteren flink gezocht: 47.87—47.96. Lires rond de 12.74; Peseta's noteeren ook nog steeds 20.30. Het Noorden wat beter: Kopenhagen 42.80, Oslo 42.50 en Stockholm 45.—. Finsche Marken hooger 3.62. T. T. Batavia noteert nu 100 $\frac{1}{2}$. Yen zijn ca. 53 $\frac{1}{2}$. Canadeseche Dollars gezocht: 2.18.

Ponden op een en drie maanden noteerden resp. $\frac{1}{16}$ en $\frac{1}{4}$ c. déport; Dollars op deze termijnen 20 en 50 punten disagio.

De handel in goud was de afgelopen week nogal levendig; baren deden f 1.649.50, Eagles 2.49 $\frac{1}{2}$, Sovereigns 12.11. In Marken bankpapier ging heel weinig om; gisteren was er eenige vraag. De koers is ca. 59.20.

LONDEN, 19 DECEMBER 1932.

De invloed van de betalingen door het Gouvernement bij den aanvang van deze maand, begon de vorige week merkbaar te minderen. De onttrekkingen voor Kerstmis zijn nu in vollen gang en zullen ook deze week nog een verdere vermindering van de „bank balances" te weeg brengen. Geld is dus beter bruikbaar op de markt. Over eenige dagen zullen de gebruikelijke leeningen van de Bank van Engeland aan de markt voor het einde van het jaar het geldkwantum weder verruimen.

De veel besproken betaling in goud aan Amerika op 15 December is gearrangeerd en de Minister van Financiën heeft daarover een verklarende toespraak gehouden, waarin hij o.a. als zijn verwachting uitsprak, dat het wisseldisconto (niet het officiële bankdisconto, zooals het verkeerdelijk werd geëitend) zou aantrekken. De markt heeft daar onmiddellijk op gereageerd door de discontokoersen belangrijk op te zetten. De inschrijving voor de schatkistpromessen op Vrijdag had zelfs tegen een hooger cijfer plaats dan verwacht werd, nl. gemiddeld een fractie boven 1 $\frac{1}{2}$ pCt. Bankaccepten worden 1 $\frac{1}{2}$ pCt. genoteerd.

Waar het plan schijnt te bestaan om dezelfde monetaire politiek te vervolgen, waardoor dus de geldruimte zal blijven voortduren, zal het zeer de vraag zijn of deze hoogere discontokoersen, na het einde van het jaar, zich zullen kunnen handhaven, daar deze prijzen ongetwijfeld een niet onbelangrijke vraag voor buitenlandsche rekening tengevolge zullen hebben.

Het heeft eenige verwondering gewekt, dat de Minister van Financiën in zijn toespraak mededeelde, dat de fidiçiaire bankbiljettencirculatie voorloopig althans geen verhooging zal ondergaan. Door de betaling in goud aan Amerika, die een vermindering van evenveel goud in het „Issue Department" van de Bank beteekent, zal nu het nog niet in omloop gebrachte bankbiljettenkwantum (de z.g. reserve van het „Banking Department" van de Bank van Engeland) met een gelijk bedrag verminderen, waardoor het dekkingspercentage tegenover de gezamenlijke verplichtingen der Bank een vrij groote vermindering zal ondergaan. Waar echter de Bank van de verplichte goudafgifte ontheven is, zal een en ander, vermoed men, geen indruk van beteekenis maken.

Sterling steeg in waarde tegenover de goudvaluta's. Slot heden 3.31 $\frac{1}{2}$ voor Dollars en 9.26 voor Gulden.

MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART.

VERSLAG VAN DE ZITTING VAN NOVEMBER 1932.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart heeft van 10 tot 19 November 1932 te Straatsburg haar herfstzitting gehouden, onder voorzitterschap van Sir John Baldwin, die den heer Jean Gout, Voorzitter der Commissie, om gezondheidsredenen verhinderd, verving.

De Commissie heeft haar werkzaamheden betreffende de herziening van de Overeenkomst van Mannheim voortgezet en in de eerste lezing beëindigd; zij heeft zitting gehouden als Rechtbank voor hooger beroep en vier vonnissen gewezen in rechtsgedingen, betrekking hebbende op de Rijnvaart.

Voorts heeft zij de volgende besluiten genomen:

Wijzigingen van het Rijnvaartpolitie-reglement.

Scheepvaart tusschen Bazel en Maxau.

Par. 22, cijfer 1 wordt als volgt gelezen:

„Tusschen Bazel en Neuenburg is de vaart verboden bij een waterstand van meer dan 4.65 M. aan de peilschaal te Rheinfelden. Tusschen Neuenburg en Straatsburg is de vaart verboden bij een waterstand van meer dan 4.20 M. aan de peilschaal te Breisach. Tusschen Straatsburg en Lauterburg is de stoomvaart verboden bij een waterstand van meer dan 5 M. aan de peilschaal, te Straatsburg. Tusschen Lauterburg en Maxau is de stoomvaart verboden, wanneer de waterstand van 7 M. aan de peilschaal te Maxau (merk III volgens cijfer 2 en 3) bereikt of overschreden is.”

Deze bepaling treedt in werking met ingang van 1 Januari 1933.

Breedte en lengte der vlotten.

Par. 32, cijfer 2, wordt als volgt gelezen:

„De breedte der vlotten mag niet meer bedragen dan: 20 M. op het laterale kanaal van den Rijn (vak van Huningen tot Kembs),

63 M. tusschen Mannheim en Millingen,

47 M. beneden Millingen, behalve tusschen de splitsing van den Neder-Rijn en den IJsel eenerzijds en Vreeswijk anderzijds, waar zij niet meer mag bedragen dan 28 M.

De lengte der vlotten, de roeren niet medegerekend, mag niet meer bedragen dan 220 M., behalve op het laterale kanaal van den Rijn (vak van Huningen tot Kembs) en op het riviervak tusschen de splitsing van den Neder-Rijn en den IJsel eenerzijds en Vreeswijk anderzijds, waar zij niet meer mag bedragen dan 160 M.”

Deze bepaling treedt met ingang van 1 Mei 1933 in werking.

Gelijkwaardige waterstand.

De Centrale Commissie besluit, dat het nieuwe Gl. W. (vergelijkingsvlak) zal worden afgeleid uit de voor het tijdvak 1906/1930 bepaalde overeenkomstige afvoeren aan de voornaamste peilschalen; daarvoor worden gekozen de afvoeren, welke in dat tijdvak gedurende gemiddeld twintig ijsvrije dagen per jaar niet bereikt zijn. Als Gl. W. aan elke peilschaal wordt aangenomen de waterstand, die in het tijdvak 1926/1930 bij deze afvoeren optrad.

Het Gl. W. aan de verschillende peilschalen is derhalve als volgt:

Waldshut	164	Oberlahnstein	139
Bazel	— 37	Coblenz	116
Breisach	80	Andernach	129
Rhinau	237	Linz	102
Straatsburg	148	Keulen	61
Maxau	316	Dusseldorf	20
Spiers	215	Ruhrort	— 64
Mannheim	184	Rees	— 9
Worms	— 86	Emmerik	18
Kostheim	— 65	Lobith	910
Mainz	— 17	Hulhuizen	849
Biebrich	64	Pannerden	845
Bingen	103	Nijmegen	691
Trechtingshausen ..	99	Tiel	336
Caub	108		

Verbetering van den Rijn tusschen Straatsburg en Bazel.

Blijkens mededeeling van de Fransche Commissarissen is de stand der werken bij Kembs als volgt:

Ten aanzien van den stuw is het eenige waterbouwkun-

INHOUD:

Blz.

Mededeelingen van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart	1012
STEUN OF STREVEN NAAR AUTARKIE? door <i>Prof. Dr. N. J. Polak</i>	1013
De internationale botermarkt door <i>H. J. Frietema</i> ..	1014
Kan Nederland overgaan tot de staking van de rente-bijbeschrijving aan het muntfonds? door <i>J. van Ettinger</i> met Naschrift door <i>Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart</i> ..	1015
De Rijksmiddelen over November 1932	1017

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:

De economische toestand van Duitschland door <i>Dr. Carl Krämer</i>	1018
Wie zou gebaat zijn bij een Amerikaansch invoerrecht op Philippijnsche suiker? door <i>L. A. H. Peters</i>	1020
Schatting van de wereldsuikerproductie in 1932/33. Wereldverbruik, in- en uitvoer van suiker in 1931/32 door <i>Dr. Gustav Mikusch</i>	1021

AANTHEKENINGEN:

Statistiek betreffende de hypotheekrente	1023
--	------

BOEKAANKONDIGINGEN:

Prof. Dr. M. Palyi en Dr. P. Quittner: Handwörterbuch des Bankwesens	1024
--	------

MAANDLIJFERS:

Emissies in November 1932	1024
Overzicht der Rijksmiddelen	1025

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN..... 1025—1030

Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel

dige werk, dat nog moet worden uitgevoerd, de bouw van den drempel in de derde opening, gerekend van den linker oever, tusschen de voltooide damwanden. Van de mechanische en elektrische inrichting moeten de schuiven en de lieren dezer opening nog worden gemonteerd. De oeverbekledingen zijn bijna voltooid, evenals de afwateringskanalen. De inrichtingen voor waterafvoer op de beide oevers zijn voltooid, met uitzondering van de mechanische en elektrische installaties van de pompstations.

Het kanaal en de sluizen zijn geheel voltooid.

Van de krachtcentrale is het bouwwerk beëindigd, evenals de twee eerste groepen turbines; de montage der drie andere groepen is in uitvoering. De elektrische installaties zijn bijna voltooid.

Het kanaal is op 1 Mei 1932 voor de scheepvaart geopend; de opstuwing is op 1 Juli begonnen; op 23 Augustus werd de voorloopige stand van 240 M. + N.N. bereikt. In het begin van December 1932 wordt hiermede voortgegaan tot het definitieve stuwpeil is bereikt.

De twee eerste groepen turbines van de krachtcentrale zijn op 1 October in dienst gesteld.

Blijkens mededeeling van den Zwitserschen Commissaris werd met de normalisatiewerken van den Rijn geregeld voortgegaan en werd het programma voor het tweede jaar door de bouwcommissie goedgekeurd. Dank zij den lagen waterstand van den Rijn heeft men kunnen beginnen met het afwerken der kribben en met het bouwen van enkele strekdammen, welke werkzaamheden niet in het programma van het eerste jaar waren opgenomen. Op enkele genormaliseerde gedeelten kan een verbetering van het vaarwater worden waargenomen.

Datum van de volgende zitting.

De volgende zitting zal beginnen op Vrijdag 21 April 1933 te 16 uur 30.

STEUN EN STREVEN NAAR AUTARKIE?

De Tarwewet komt op de derde versnelling. Het verplichte percentage binnenlandsche tarwe is van het aanvankelijk bedrag van 20 reeds tot het wettelijk maximum van 25 opgevoerd; thans is een wetsontwerp ingediend om dat maximum tot 40 te verhoogen. Een prijsverhooging van de te vermalen binnenlandsche tarwe heeft intusschen plaats gevonden.

Vóór het tot stand komen der Tarwewet is van menige zijde gewezen op het gevaar van overmatige tarweproductie als gevolg van den steunmaatregel. Schrijver dezes uitte zich in dit weekblad (jaargang 1930 blz. 1021) als volgt: „De prijszetting voor binnenlandsche tarwe op tamelijk hoog niveau zal, zoo lang de teelt van andere gewassen niet zeer lucratief is geworden, prikkelen tot sterk verhoogden uitzaaï in het komende oogstjaar. Dit wekt een drang op de Regeering om het te gebieden quotum binnenlandsche tarwe te verhoogen.” Zoo is het inderdaad gegaan. De oogst 1932 wordt volgens de Memorie van Toelichting op het ontwerp tot verhooging van het wettelijk maximum-percentage geschat op 380.000 ton, meer dan twee maal zooveel als vóór de Tarwewet jaarlijks in ons land werd voortgebracht. Het met tarwe bezaaide areaal is tot dusverre met pl.m. 80 pCt. vermeerderd. Thans volgt de verhooging van het maalpercentage tot het dubbele van het oorspronkelijke.

Of het ook in het voornemen ligt, den prijs van de te vermalen binnenlandsche tarwe op te voeren, is uit de Memorie van Toelichting niet na te gaan. Weliswaar wil de Minister den „uitbetalingsprijs” van f 10.30 op f 12.— per 100 KG. brengen, maar door de verhooging van het percentage vervalt grootendeels de uitkeering voor de tarwe, die niet voor verplichte vermaling in aanmerking komt. Het is dus niet onmogelijk, dat ondanks de verhooging van den „uitbetalingsprijs”, dien de boer ontvangt, de door de maalindustrie te betalen prijs ongewijzigd blijft.

Dezen prijs ongewijzigd aannemend, kunnen wij den primairen invloed van de verhooging van het maalpercentage op den prijs van bloem en brood gemakkelijk schatten. De meelfabrikanten brachten geruimen tijd volgens hun verkoopcontracten aan hun afnemers een opslag van 10 cent per 100 KG. bloem in rekening voor ieder percent inheemsche tarwe, dat zij in hun product moesten verwerken. Deze opslag is, in verband met de verhooging van den richtprijs in Augustus 1932, op 15 cent per percent gebracht. Bij het thans voorgeschreven percentage inheemsche tarwe bedraagt deze opslag dus $25 \times 15 \text{ cent} = f 3,75$ per 100 KG. bloem, corresponderend met 2 à 2½ cent per brood van 8 ons. Wordt het verplichte percentage binnenlandsche tarwe op 40 gebracht met onveranderden richtprijs, dan zal die opslag $40 \times 15 \text{ cent} = f 6,—$ per 100 KG. bloem moeten bedragen, hetgeen neerkomt op ongeveer 4 cent per brood. De verhooging van het percentage zal dus, afgezien van eventuele verandering van den tarweprijs, een nieuwe verhooging van den broodprijs met 1½ à 2 cent tengevolge hebben.

Waarschijnlijk zal de verhooging van het maalpercentage nog een secundaire verhooging van de bloemen broodprijzen veroorzaken. Het gebruik van zachte inheemsche tarwe bij de bloembereiding maakt het bijmengen van zeer goede kwaliteiten harde tarwe noodzakelijk. De buitengewone hoedanigheid van den inheemschen oogst 1932 temperde deze noodzaak weliswaar, maar zelfs al kon men telkenjare op zulk een prima oogst rekenen, dan zou een percentage van 40 toch de vereischte kwaliteit van de complementaire harde tarwesorten aanzienlijk opvoeren. Te meer zal dat het geval zijn, als de hoedanigheid van den oogst in eenig volgend jaar minder is. Het gebruik van die zeer goede kwaliteiten voor bijmenging zal uiteraard den kostprijs van het product verhoogen.

De consument zal dus wel weer ten minste 2 cent per brood hebben te betalen voor de overschakeling

op de derde versnelling. Bij een verbruik van 15 brooden per week, in een arbeidersgezin met eenige kinderen in vollen wasdom niet overmatig geschat, betekent dit 2 pCt. van het wekelijksch bedrag van den werkloozensteun, boven eenzelfde bedrag, dat thans reeds in den broodprijs is begrepen. Gelukkig is de Minister, blijkens de Memorie van Toelichting, zich bewust, dat men zeer voorzichtig moet zijn met het leggen van eenige meerdere lasten op de consumenten. Niettemin stelt hij een regeling voor, waardoor hij kan verhinderen, dat de consument, door uit armoede aan de witheid van het brood wat lagere eischen te stellen, die lasten zou trachten te ontgaan. Althans zal die verlaging van de eischen, die versoering, die vergrijzing van het brood niet door „uitmaling” van de tarwe mogen worden bewerkstelligd.

Wellicht zal de verbruiker op andere wijze den opgelegden last van zich afwentelen: hij zal, zooals hij reeds gedaan heeft, zijn broodverbruik beperken, waartoe de lage prijzen van aardappelen en peulvruchten hem mede zullen prikkelen. Beperking van het broodverbruik doet dan weer aandrang ontstaan tot verdere verhooging van het maalpercentage, een aandrang, die wellicht óók door verdere uitbreiding van de tarweteelt wordt bevorderd. Verdere verhooging van het maalpercentage leidt dan tot meerdere bijmenging van extra-goede harde tarwe, tot verdere prijsverhooging van het brood, tot verdere afnemng van het verbruik, tot vernieuwden aandrang om het maalpercentage te verhoogen, enzoovoort, in exponentieel tempo.

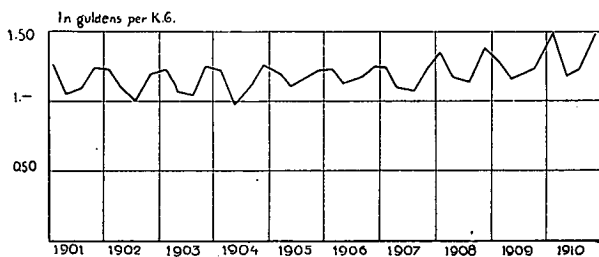
Maar laat ons afzien van deze consequentie en ons bepalen tot het directe gevolg van den voorgestelden maatregel, de verhooging van den broodprijs. Acht de Regeering het inderdaad gerechtvaardigd, boven de reeds opgelegde lasten voor tarwe, zuivel- en anderen agrarischen steun, de lijdende stadsbevolking nu opnieuw te bezwaren ten bate van de boeren? Is er dan geen aanleiding om na te gaan, of het penningske van de arme weduwe of den nooddrufftigen werklooze niet ten bate komt van iemand met veel grooter draag- en weerstandskracht dan hij, die het offerde, bezit? Wordt het niet tijd om, evenals bij vele werkloozen geschiedt, den steun afhankelijk te stellen van gebleken nooddrufft en om, gelijk bij handel, industrie en vervoerbedrijf het geval is, ook van den vermogenden boer te verlangen, dat hij de verliezen van zijn bedrijf zelf draagt? Den onvermogenden, den met hypotheek overbelasten landbouwer betale men den richtprijs, den boer, die onbezwaard land, effecten, welvarende verwanten heeft, koope men zijn tarwe voor den marktprijs, al dan niet met een geringen toeslag, af. Den burgemeester en den inspecteur der directe belastingen zou men dan met de individueele prijszetting voor de ingezamelde tarwe kunnen belasten. Indien steun aan den noodlijdenden landbouw de drijfveer van het onderhavige wetsontwerp is, steun, die mede wordt opgebracht door werkloozen, door deelhebbers en werkzamen in noodlijdende bedrijven, door rentetrekken, die zwaar hebben verloren, dan mag de eisch worden gesteld, dat die steun beperkt blijft tot hen, die inderdaad noodlijdend zijn.

Of is de drijfveer wellicht een geheel andere? De Minister stelt voor, de Tarwewet, die in 1934 zou vervallen, te doen voortduren tot October 1937. Een noodmaatregel, die afhankelijk is van een zeer variabele markt, verlengt men pas op het laatste oogenblik voor korten tijd om bij gebleken noodzaak opnieuw tot verlenging over te gaan. Immers, verlenging is eenvoudiger te bereiken dan tusschentijdsche buitenwerkingstelling. Het lijkt er dus op, dat de Regeering de uitbreiding van het tarwe-areaal voor eenige jaren wil bestendigen, misschien zelfs verder bevorderen. De Regeering is zich natuurlijk bewust van de gevaren van prijsverhoogende maatregelen voor de exportbedrijven, de scheepvaart, het overladersbedrijf, e.d. Waar zij niettemin dezen maatregel, voor vier oogstjaren, bevordert, moet men zich afvragen, of zij wel-

licht naar autarkie gaat neigen. Indien dit zoo is, dan spele zij open kaart, dan kome zij niet met steunwetje op steunwetje in het nieuwe vaarwater, maar dan leide zij de maatregelen af uit een te voren getrokken hoofdlijn en dan bespreke zij haar voornemens eerst *principiëel* met de Staten-Generaal. Daar heeft het Nederlandsche volk recht op. P.

DE INTERNATIONALE BOTERMARKT.

Afgezien van de kortstondige schommelingen, welke een gevolg zijn van het feit, dat het artikel niet duurzaam is, was vóór den oorlog het prijsverloop van boter opmerkelijk regelmatig, wat duidelijk blijkt uit onderstaande grafische voorstelling, welke aangeeft den gemiddelden prijs van 1 KG. prima kwaliteit Nederlandsche boter volgens de Leeuwarder Commissie-notering in de jaren 1901 tot 1910.

Het feit, dat het prijsverloop regelmatig is geweest, is een bewijs ervan, dat de verhouding tusschen boterproductie en -consumptie in de jaren vóór den oorlog buitengewoon constant is geweest. Dit houdt niet in, dat de productie van boter in deze periode niet sterk is gestegen! Zonder eenigen twijfel is de totale wereldproductie van boter in de laatste 50 jaren geleidelijk enorm toegenomen en wel als gevolg van de meer intensieve productie — hooger vetgehalte der melk, meer melk per koe en meer koeien per oppervlakte-eenheid — eenerzijds en van de verbeteringen in het internationaal transportwezen anderzijds. In Denemarken bedroeg de gemiddelde boteropbrengst per koe per jaar in 1864: 36.5 KG., in 1887: 52.7 KG. en in 1908: 99.9 KG. boter. In de periode 1900/04 bedroeg de jaarlijksche uitvoer van boter in Australië en Nieuw-Zeeland samen 13.4 miljoen KG., terwijl in 1931 de uitvoer van deze landen iets meer bedroeg dan het tienvoudige, nl. 135 miljoen KG.

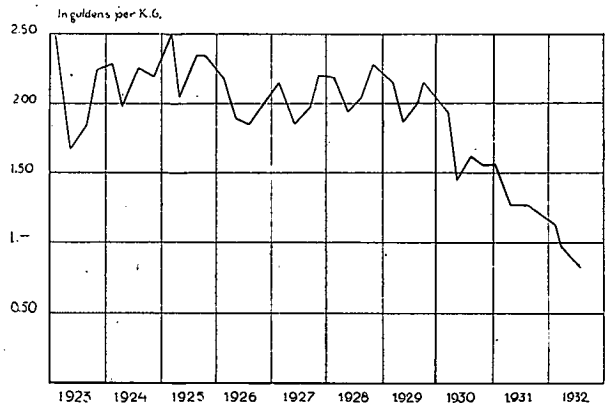
Dat niettegenstaande deze geweldige productietoe name de boterprijzen zich niet alleen hebben kunnen handhaven, maar zelfs geleidelijk zijn gestegen, moet worden toegeschreven aan de bevolkingsaanwas en aan de toename van de koopkracht in de consumptiegebieden.

De oorlog bracht hoge boterprijzen, welke pas na 1920 zijn begonnen te dalen. In de periode 1920/25 daalden de prijzen, vooral tengevolge van de inflatie in Midden-Europa, snel, echter bleef nadien het prijspeil nog belangrijk boven dat van vóór den oorlog, zooals blijkt uit het feit, dat de Friesche Coöperatieve Zuivel Export Vereniging te Leeuwarden gemiddeld per KG. boter uitbetaalde in:

1900/01 1910/11 1915/16 1920/21 1925/26 1926/27 1927/28 1928/29 1929/30
f 1.13 f 1.29 f 1.86 f 2.95 f 2.23 f 1.94 f 2.07 f 2.07 f 1.94

Hierbij dient men echter niet over het hoofd te zien, dat na den oorlog de waarde van den waardemeter, den Gulden, tot aan 1930, belangrijk kleiner was dan vóór den oorlog, wat blijkt uit het algemeen indexcijfer. Drukt men zowel den boterprijs als het algemeen indexcijfer gedurende de laatste 10 jaren uit in den boterprijs en het algemeen indexcijfer in de periode 1901/10, zooals is gedaan in nevenstaande grafiek, dan kan onmiddellijk worden vastgesteld dat, wanneer men den invloed van de waardedaling van het ruilmiddel na den oorlog elimineert, de boterprijs na den oorlog weinig hooger was dan vóór den oorlog.

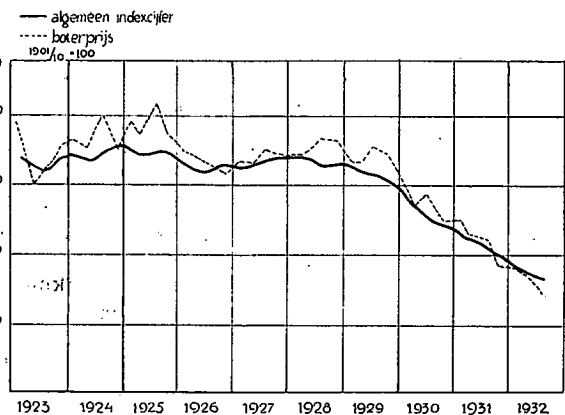
Het zijn verschillende factoren geweest, welke ertoe hebben geleid, dat in betrekkelijk korten tijd de boterprijs is gedaald tot een peil, dat zonder eenige overdrijving catastrophaal kan worden genoemd. In onderstaand grafiekje is aangegeven de boterprijs per KG., volgens de Leeuwarder Commissie-notering in de volgende kwartalen:

Gewezen moet worden op de prijsdaling van practisch alle artikelen, met andere woorden op de stijging van de waarde van het ruilmiddel. Denkt men zich den toestand waarbij, in guldens uitgedrukt, de boterprijs constant blijft, doch waarbij, tengevolge van welke omstandigheden ook, de waarde van den gulden stijgt, dan zou in wezen de reële waarde uitgedrukt in de hoeveelheid goederen en diensten, welke men in ruil voor een bepaalde hoeveelheid boter zou kunnen ontvangen, zijn toegenomen. Deze waardestijging zou dan een gevolg kunnen zijn van een afgenomen productie, een toegenomen vraag of van voorraadverschuivingen.

Gewezen moet worden op de industriële crisis, welke zich openbaarde in een ongekende mate van werkloosheid en koopkrachtvermindering in de industriële gebieden, met het gevolg, dat de geproduceerde hoeveelheid boter slechts kon worden geplaatst bij dalende prijzen. Waar verreweg het grootste gedeelte der door de productiegebieden uitgevoerde hoeveelheid boter wordt opgenomen door Engeland en Duitschland, ligt het voor de hand, dat het feit, dat juist deze landen te kampen hebben met een ongekende inkringing van het nationale productie-apparaat onmiddellijk een funesten invloed heeft uitgeoefend op de vraag naar boter en dus op het prijsverloop.

In dit verband is het interessant na te gaan, hoe het prijsverloop van boter in de Ver. Staten is geweest gedurende de laatste jaren. In dit land, waar meer dan 50 pCt. van de totale wereldproductie aan boter wordt geproduceerd, is de consumptie van dit artikel zoodanig, dat geen boter wordt uitgevoerd, terwijl de vrijwel prohibatieve rechten practisch ook den invoer van boter beperken tot hoeveelheden, welke voor ons doel kunnen worden verwaarloosd. In onderstaand overzichtje is opgenomen de totale boterproductie per

kwartaal in miljoenen lbs. en de gemiddelde prijs in dollarcenten per lbs. volgens de beursnotering in New-York. Duidelijk blijkt de enorme prijsdaling, welke vrijwel uitsluitend moet worden toegeschreven aan de afgenomen koopkracht:

		Verenigde Staten.									
		Boterproductie					Boterprijzen				
		in mill. lbs.					in dollarcenten per lbs.				
		1928	1929	1930	1931	1932	1928	1929	1930	1931	1932
1e kwartaal.		300	314	319	349	364	49	48	37	29	23
2e	"	449	497	484	530	506	45	44	35	24	19
3e	"	443	461	416	418		47	44	38	29	20
4e	"	286	317	322	354		50	43	36	32	

Gewezen moet worden op een derde oorzaak, waardoor de boterprijzen vooral in ons land zijn gedaald tot een onttellend laag peil. Bedoeld wordt de waarde-daling van het ruilmiddel in die gebieden, welke het leeuwenaandeel hebben in de wereldproductie (Nieuw-Zeeland, Australië, Denemarken en andere landen) en in het land, hetwelk verreweg de meeste boter importeert (Engeland). Ons land is hierdoor geworden het land, waarvan de munteenheid plotseling duur is geworden, zoodat wij onze goederen op de door inflatie sterk beheerschte wereldmarkt slechts kunnen plaatsen tegen lagere goudprijzen. In goud uitgedrukt, is de koopkracht van den Engelschen importeur alleen door de inflatie plotseling met ongeveer 30 pCt. verminderd. Hoeveel die koopkracht is gedaald doordat het industriële productie-apparaat slechts gedeeltelijk is belast, is minder nauwkeurig vast te stellen.

Het is misschien niet overbodig vast te stellen, dat op dit oogenblik geen teekenen erop wijzen, dat een herstel van den boterprijs spoedig kan worden verwacht, doordat de wereldproductie belangrijk wordt ingekrompen. Het feit, dat van de totale rundveestapel der geheele wereld vermoedelijk slechts 15 pCt. wordt gehouden voor de melkproductie, demonstreert duidelijk, dat het aanbod van boter op de wereldmarkt behoorlijk elastisch is, waarbij komt dat, landbouwtechnisch gesproken, omvorming van weiland in bouwland mogelijk is voor een groot gebied. Deze elasticiteit van de boterproductie blijkt echter illusoir, zoolang ook de veeprijzen en de prijzen der landbouwvoortbrengselen in even sterke mate verliesgevend zijn als die der zuivelproducten. De thans beschikbare gegevens wijzen niet erop, dat de boterproductie wordt ingekrompen.

Tenslotte moet in de vierde plaats worden gewezen op de invoerbelemmeringen, welke Duitschland, België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Zwitserland, Tsjecho-Slowakije en tal van minder belangrijke landen hebben toegepast. Deze belemmeringen zijn voor ons land, dat ongeveer de helft van de jaarlijks 85.000.000 KG. geproduceerde boter placht te exporteeren, eenvoudig funest. En bovendien: invoerrechten van 60, 70 en 90 cent per KG. (in Duitschland, Frankrijk en Zwitserland) hebben, evenals dit geldt voor contingentering van den invoer, slechts tot gevolg, dat in de betreffende landen de consumptie sterk terugloopt en dat hierdoor de „vrije wereldmarkt”, voor zooverre hiervan nog sprake is, geheel wordt ontvrikt met het gevolg, dat ook daar weer reconstructiemaatregelen worden genomen.

De lage boterprijzen hebben in ons land de consumptie sterk doen toenemen, zoodat het exportsaldo belangrijk kleiner is geworden. Nadat het prijspeil in het binnenland echter kunstmatig is verhoogd — op dit oogenblik is bij een internationalen boterprijs van 75 cent per KG. de binnenlandsche accijns 85 cent per KG. — is echter de consumptie weer teruggelopen. Aangezien niet een belangrijke productievermindering is te verwachten, staat de Nederlandsche boterproducent dus voor de moeilijkheid jaarlijks ruim 40.000.000 KG. boter te exporteeren. Niemand is er die hem kan mededeelen, waar hij deze boter moet plaatsen, of liever: ieder weet, dat dit onmogelijk is. De regeering heeft hem geholpen door een nieuw afzetgebied voor hem te creëren: de mar-

garine-industrie, terwijl in verband met bepaalde regeeringsgaranties dezen zomer een groot gedeelte van de boterproductie in de koelhuizen is geplaatst, zoodat de uitvoer van Nederlandsche boter gedurende de maanden April tot en met September bedroeg in tonnen bruto in:

1927	1928	1929	1930	1931	1932
29.207	27.367	28.383	24.540	19.718	8.727

Dank zij de Crisis-Zuivelwet, waarvan de uitvoering aan de gestelde verwachtingen beantwoordt, zij het dan ook, dat door de inmiddels voortgezette prijsdaling op de internationale botermarkt den door den Minister genoemden richtprijs voor de melk vermoedelijk niet zal blijken te kunnen worden gerealiseerd, zijn de gevolgen van de ineensstorting van de markt voor zuivelproducten niet zoo ruïneus voor den Nederlandschen boer als het geval zou zijn geweest zonder deze Crisiswet. Dat de toestand van de internationale botermarkt intusschen zeer zorgwekkend is, behoeft geen betoog, gezien de voortdurend afnemende koopkracht, de daling van het Pond en de steeds grooter wordende invoerbelemmeringen. In de laatste weken verhoogde Duitschland de invoerrechten tot 75 Mark per 100 KG. boter en verhoogde Engeland het invoerrecht voor de „foreign butter” tot 15 pCt. der waarde, terwijl de invoer van „empire butter” vrij is.

Zoolang de invoerbelemmeringen niet worden weggenomen, de koopkracht niet sterk toeneemt, de productie niet wordt ingekrompen en de internationale markt niet onderhevig is aan de gevolgen van inflatie, zal de Nederlandsche boer zich moeten instellen op zeer lage prijzen. De vraag, op welke wijze een aanpassing zal moeten geschieden, — een vraag, welke intusschen reeds in hoofdartikelen in de Standaard en Nieuwe Rotterdamsche Courant is gesteld — zal in de allernaaste toekomst blijken te zijn de belangrijkste en tevens de moeilijkste vraag, waar tegenover de Nederlandsche boer zich sedert vele jaren zag gesteld.

H. J. PRIETEMA.

KAN NEDERLAND OVERGAAN TOT DE STAKING VAN DE RENTEBIJSCHRIJVING AAN HET MUNTfonds?

De Heer J. van Ettinger schrijft ons:

In zijn artikel „De Nikkelkwestie”, opgenomen in „Economisch-Statistische Berichten” van 9 November 1932 spreekt Prof. C. A. Verrijn Stuart de wenschelijkheid uit, dat Nederland het door Nederlandsch-Indië gegeven voorbeeld tot staking van de rentebijdrage aan het Muntfonds zal volgen.

Deze wensch heeft bij de behandeling van de Rijksbegroting voor 1933 in de Staten-Generaal een bepleiter gevonden in het Tweede Kamerlid Dr. Bierema. Naar aanleiding van de door genoemden heer gestelde vraag heeft de Minister van Financiën toegezegd de kwestie nopens de al dan niet voortzetting van de bijdrage der renten aan het Muntfonds in overweging te zullen nemen.¹⁾

Zonder nu op de uitkomsten van de toegezegde overweging vooruit te loopen, verdient het aanbeveling eens na te gaan of de positie van het Nederlandsche Muntfonds ten opzichte van het te loopen risico gunstiger is dan de positie van het Indische fonds, wat door Prof. Verrijn Stuart blijkbaar verondersteld wordt.

Volgens de raming van 's Rijks Muntmeester²⁾ bedroeg de nominale waarde van de Nederlandsche circulatie op 1 Januari 1932 f 146.087.000. Trekt men hier de metaalwaarde der munten af, dan blijft er een verschil over van rond f 116.900.000.

Aannemende dat voor de dekking van het verschil tusschen de nominale en de reële waarde van de munt met hetzelfde percentage genoeg wordt ge-

¹⁾ Handelingen Tweede Kamer, zitting 1932—1933, blad. 409.

²⁾ Blz. 25 van het Muntverslag over 1931.

nomen als voor Indië is vastgesteld,¹⁾ t.w. 70 pCt., dan zal de waarde van het Nederlandsche Muntfonds, minstens f 81.830.000 moeten beloozen.

De waarde van het Nederlandsche Muntfonds op het einde van 1931 — de effecten getaxeerd volgens de waarde op de Amsterdamsche beurs op den laatsten beursdag in dat jaar — bedroeg rond f 69.700.000²⁾.

Uit het bovenstaande valt af te leiden, dat het Nederlandsche Muntfonds zelfs geen 70 pCt. dekking kan geven voor het verschil tusschen de nominale en de reële waarde van de Nederlandsche circulatie alleen, terwijl bovendien nog dekking gevorderd wordt voor het verschil tusschen de nominale en de reële waarde van de ten behoeve van het Rijk aangemaakte, maar naar Nederlandsch-Indië verzonden teekermunt.³⁾ Nederlandsch-Indië toch is alleen aansprakelijk voor de voor zijne rekening vervaardigde munt.

Tot en met ultimo December 1931 is in Nederlandsch-Indië ingetrokken grove zilveren munt tot een nominaal bedrag van f 81.838.084. Hiervan is een bedrag ad f 18.300.000 teekermunt, welke gedurende het tijdvak van 1 Januari 1913 tot en met ultimo December 1919 voor rekening van Nederlandsch-Indië is aangemaakt. De rest of f 63.538.084 is derhalve in opdracht van Nederland vervaardigd. Het verschil tusschen de nominale en de reële waarde (gehalte 945 duizendste) van bedoelde teekermunt of rond f 48.780.000 moet dus door het Nederlandsche Muntfonds worden vergoed.

Het bedrag van f 25.000.000, hetwelk de Staatscommissie voor het Muntwezen van 1921 blijkens bladzijde 60 van haar rapport toereikend achtte voor de vergoeding aan Nederlandsch-Indië, blijkt dus op verre na niet voldoende te zijn.

De schatting van f 50.000.000 door Prof. De Jong in zijn artikelen in „De Telegraaf” van 20 en 21 October 1932 stemt daarentegen vrijwel overeen met de bovenvermelde berekeningen.

Daar de intrekking van de grove zilveren munt over 1932 is voortgezet en ook over de eerstvolgende jaren hiermede zal moeten worden voortgegaan, hoewel met sterk in omvang afnemende uitkomsten, zal de door het Rijk aan Nederlandsch-Indië bij eventuele algeheele intrekking van de zilveren muntcirculatie te betalen vergoeding nog eenigszins stijgen.

Afgezien echter van die stijging had Nederland op 1 Januari 1932 dekking te verleen voor een totaal bedrag van f 81.830.000 + f 48.780.000 = f 130.610.000.

Daar de waarde van het Nederlandsche Muntfonds op genoemden datum slechts f 69.700.000 bedroeg en in deze ongunstige verhouding tot heden geen verandering van betekenis is gekomen, kan, naar mijne meening, van staking der rentebijdriving vooralsnog geen sprake zijn.

Zelfs al zou men de aangenomen dekkingsverhouding van 70 pCt. te hoog vinden, kan men niet tot eene andere conclusie komen. Immers na aftrek van de eventueel aan Nederlandsch-Indië uit te keeren vergoeding kan het restant van het Nederlandsche Muntfonds slechts dekking opleveren voor rond 17 pCt. van het verschil tusschen nominale en reële waarde der circulatie. Met eene dergelijke dekking kan evenwel mijns inziens geen genoegen worden genomen.

Naschrift. Gaarne maak ik gebruik van de mij geboden gelegenheid, om op de beschouwingen van den heer Van Ettinger terstond te antwoorden. Ik

¹⁾ Wet van 8 Juli 1932, Nederlandsch Staatsblad No. 343.

²⁾ Zie voor de samenstelling van het Nederlandsche Muntfonds op 1 Januari 1932 het Muntverslag over het jaar 1931, bladz. 28.

³⁾ Verg. artikel 4 van de Indische Muntwet 1912. (Nederlandsch Staatsblad 1929, No. 196, juncto Nederlandsch Staatsblad 1932, No. 343).

zal mij daarbij ertoe bepalen, mijn bezwaren uiteen te zetten tegen de gedachte, die van zijn stuk de achtergrond vormt. Het zou mij met name te ver voeren, indien ik wilde ingaan op de vraag der verdeling van baten en lasten uit de bestaande geldregeling voortvloeiende tusschen Nederland en Ned.-Indië. Ik deel de opvatting van mijn geachten bestrijder, als zou Nederland voor het verschil in waarde van het metaal en van het geld ook voor Ned.-Indië, behalve voor wat betreft de aanmuntingen in opdracht van Indië zelf geschied, verantwoordelijk zijn niet, en merk in dit verband slechts op, dat dan ook, indien het eens tot de vervanging van het zilver door nikkel-geld komt, aan Nederland in gelijke mate de bezuiniging met deze vervanging te bereiken ten goede zou komen. Van mijn standpunt zou, als men in Indië, met zijn zooveel grooter zilvecirculatie, de bijdriving van de rente bij het Muntfonds stopzette, Nederland à plus forte raison daartoe mogen besluiten.

De grondgedachte van het betoog van den heer v. E. is deze, dat de Muntfondsen moeten dienen voor de vorming van de tegenwaarde (zij het dan niet voor de volle 100 pCt.) van het verschil tusschen intrinsieke en nominale waarde van het teeken- en pasgeld, het laatste met inbegrip van het brons- en nikkelgeld, van ons geldstelsel. Zoals ik in mijn in „De Economist” gepubliceerde Nota bij het schrijven van de meerderheid der Nikkelcommissie betoogde, is het karakter der Muntfondsen een principiëel ander. Zij zijn eerst in 1912 ingesteld, om te voorkomen, dat de toen geschapen mogelijkheid om zilveren teekengeld te munten ook uit aangekocht zilver, er ooit toe zou kunnen voeren, dat van deze mogelijkheid gebruik zou worden gemaakt met het doel, de daarmede verkregen winsten aan de gewone middelen van den fiscus toe te voegen. Zoolang immers teekermunt met onbepaalde kwijtingskracht bestaat, zou eene uitbreiding van het zilvergeld, met groot voordeel voor de schatkist, maar ten koste van de waarde-stabiliteit van den gulden, altijd mogelijk zijn. Van 1875—1912, toen toch ook reeds belangrijk verschil bestond tusschen metaal- en nominale waarde van het zilvergeld, hebben wij Muntfondsen niet gehad, omdat door het voorschrift, dat nieuw teekengeld enkel uit het metaal van ingetrokken munten mocht worden geslagen, de mogelijkheid van willekeurige uitbreiding der zilvecirculatie was uitgeschakeld.

Mijne opvatting van het karakter der Muntfondsen vond steun in de artikelen door Prof. Van Gijn in het Alg. Handelsblad van 13 en 14 September aan deze zaak gewijd. Deze steun was van te meer waarde, omdat de wetten van 1912, waarbij de Muntfondsen werden ingesteld, tot stand kwamen toen de schrijver nog Thesaurier-Generaal was, en dus van alle bijzonderheden van hare wordingsgeschiedenis volkomen op de hoogte. Zoolks de heer v. G. schreef, beschikt elk der Muntfondsen thans over een bedrag, dat 50 pCt. hooger is dan het totaal der winsten sedert 1912 op de aanmunting van zilvergeld gemaakt. In deze omstandigheden is dan ook terecht de vergrooing van het Indische Muntfonds door rentebijdriving gestaakt, en kan hetzelfde hier zonder enig bezwaar geschieden.

De beschouwing van den heer v. E. gaat uit van de gedachte, dat de Staat bij voorbaat behoort gedekt te zijn tegen een risico, dat slechts werkelijkheid kan worden, als ons teeken- en pasgeld ooit geheel, of voor zeg 70 pCt., uit het verkeer zou worden uitgestooten. Deze mogelijkheid mag echter volkomen ondenkbaar worden genoemd. Eerder is het te verwachten, dat, ondanks toenemend giro-verkeer, de nog steeds aanzienlijke toeneming onzer bevolking de behoefte aan ruilmiddelen van kleine waarde zal doen groeien. De heer v. G. sprak in zijn genoemd artikel van het gevaar zich aan koud water te branden. Naar mijne opvatting is het aanvaarden der betaling, ten laste onzer

gewone uitgaven; van eene jaarlijksche premie van thans reeds meer dan f 3,5 miljoen voor de verzekering der gemeenschap tegen dit risico niet, en zeker thans niet, te verdedigen!

Het enig motief, door den heer v. E. trouwens niet genoemd, om de rentebijdriving voort te zetten, dat zoude kunnen worden aangevoerd, is dat, als de winsten uit aanmaak van zilvergeld uit aangekocht metaal verkregen in het Muntfonds vloeien, maar de rente door het Fonds gekweekt in de schatkist wordt teruggeboekt, de mogelijkheid dat de Staat uit winstbejag tot eene overmatige uitbreiding der zilvecirculatie zou kunnen besluiten, zij het dan met bewuste verkrachting van het doel van dit fonds, opnieuw zou kunnen ontstaan. Dat deze mogelijkheid werkelijkheid zoude worden is zeker weinig waarschijnlijk. Maar wil men haar principiëel uitschakelen, dan is het afdoende middel de verandering van ons teeken in pasgeld, met een kwijtingskracht van ten hoogste stel f 100, waardoor het Muntfonds zou kunnen worden gelijkwideerd. Op dit punt ga ik overigens, na wat ik daarover reeds schreef, thans niet nader in.

Ik herhaal dat, indien men in het karakter van ons Muntfonds niet eene principiële verandering gaat brengen, waarvoor geenerlei motief bestaat, er ook voor ons land alle reden is om tot de bezuiniging van ruim f 3,5 miljoen, welke door stopzetten van de rentebijdriving kan worden verkregen, thans te besluiten.

C. A. VERRIJN STUART.

DE RIJKSMIDDELEN OVER NOVEMBER 1932.

De maand October vormde in de rij van dalende maandopbrengsten een uitzondering, dank zij de omstandigheid, dat de invoerrechten door bijzondere oorzaken een accres van niet minder dan f 8.011.000 vertoonden. De Novembermaand geeft echter weer een geheel ander beeld te zien. De gewone middelen brachten f 32.995.700 op tegen f 42.273.500 in November 1931 en bleven derhalve f 9.277.800 bij de ontvangsten van dezelfde maand van het vorige jaar ten achter. Ook de raming werd niet gehaald (nadeelig verschil f 1.855.000). En de daling was ook thans weer aan vrijwel alle middelen toe te schrijven; eene uitzondering maakten alleen de invoerrechten en de zoutaccijns. Voor de maand November is een ontvangst van nog geen f 33 miljoen dan ook ongekend laag. Men moet tot de oorlogsjaren teruggaan, om een dergelijke lage opbrengst aan te treffen.

De totaal-ontvangst over de eerste elf maanden van het jaar beliep f 366.957.000, d.i. f 42.658.200 minder dan die over hetzelfde tijdvak van het vorige jaar en f 16.400.800 beneden het evenredig deel der raming. Laat men de grondbelasting en de personeele belasting om de bekende redenen buiten beschouwing, dan bedragen de bedoelde nadeelige verschillen resp. f 30.231.800 en f 16.506.300.

De grondbelasting gaf ditmaal weer een niet onbelangrijk decrees te zien (van f 112.500). Voor een deel vindt deze daling haar verklaring in het feit, dat onder de inkomsten van November 1931 begrepen waren aandelen in de kwade posten over vorige belastingjaren ingevolge art. XI der wet van 14 Juni 1930 (Staatsblad No. 245). De teruggang over de afgelopen maanden van het jaar steeg tot f 3.799.700, waarvan intusschen ruim f 2.740.000 op rekening komt van de maand Januari, omdat de oude dienstjaren in het begin van 1931 nog geheel aan 's Rijks middelen ten goede kwamen.

Een bijzonder sterken terugslag ondervond de inkomstenbelasting, die in de afgelopen maand een daling van niet minder dan f 3.603.500 vertoonde. Het nieuwe belastingjaar met zijn lagere kohierbedragen oefent een funesten invloed op den loop van dit middel uit. Van den teruggang over de eerste elf maanden ad f 11.112.400 komt iets meer dan de helft

op rekening van het nieuwe belastingjaar (1932/1933), hoewel dit nog maar f 17.289.500 heeft opgebracht tegen f 50.568.800 ontvangsten uit het voorlaatste belastingjaar. De gemiddelde maandraming werd in November jl. met f 1.250.000 overtroffen, hetgeen voor de voorlaatste maand van het jaar niet bijster gunstig moet worden geacht. Gerekend over elf maanden werd de raming met f 877.800 overschreden en daar December ook tot de gunstige maanden behoort, kan nu al met zekerheid worden aangenomen, dat het voor 1932 geraamde opbrengstcijfer wel zal worden gehaald.

Ook de vermogensbelasting liep belangrijk terug (met f 627.000, d.i. met meer dan een derde). Ook hier is de invloed van het nieuwe belastingjaar merkbaar. Over elf maanden zijn de ontvangsten met f 1.937.400 verminderd. Met betrekking tot de raming ontstond een achterstand van f 1.401.400, die in de laatste maand van het jaar wel niet geheel zal kunnen worden ingehaald.

Teleurstellend was weer het opbrengstcijfer der dividend- en tantiëmebelasting. De teruggang beliep ditmaal f 411.100, terwijl over elf maanden een daling is te constateeren van f 3.678.700. Het is niet waarschijnlijk, dat het voor 1932 geraamde bedrag zal binnenkomen, al brachten de eerste elf maanden op het evenredig deel der raming ook een voorsprong van f 160.500.

Na het topcijfer van f 13.659.500, door de invoerrechten in October jl. opgebracht, daalden de ontvangsten uit deze heffing thans weer tot een meer normaal peil. De middenstaat vermeldt voor de afgelopen maand een bate van f 5.542.300 of f 631.500 meer dan over November 1931. Door de hooge ontvangsten, die in den loop van het jaar werden geboekt, heeft het tijdvak Januari t/m. November een surplus opgeleverd van f 19.244.500 boven de ontvangsten van dezelfde maanden van 1931 en van f 20.857.300 boven het evenredig deel der raming. Deze laatste vergelijking is echter onzuiver, daar na de indiening van de Middelwet het tarief van invoerrechten eenige malen is verhoogd en de benzinebelasting is ingevoerd, zonder dat deze wettelijke maatregelen in de raming tot uitdrukking zijn gebracht. Alleen de eerste tariefsverhooging en de aanvankelijke benzinebelasting hadden al f 26 miljoen moeten opbrengen. Het is duidelijk, dat de invoerrechten, uit dit oogpunt beschouwd, niet aan de verwachtingen hebben voldaan. Het statistiekrecht gaf opnieuw een vermindering te zien (van f 46.000). Dit middel demonstreert telkens weer, hoezeer onze buitenlandse handel is afgenomen, zoowel in omvang als in waarde.

Op den zoutaccijns na liepen alle accijnzen in opbrengst terug. Het zout gaf f 52.600 meer, welke stijging verband kan houden met meerder gebruik van het artikel in baconzouterijen. De overige accijnzen brokkelden alle in meerdere of mindere mate af. Ongetwijfeld heeft men hier met een crisisverschijnsel te doen. De algemeen heerschende malaise doet de koopkracht verminderen. Aangeteekend zij hierbij nog, dat de daling van den suikeraccijns slechts aan de omstandigheid is toe te schrijven, dat de maand November ditmaal vier verschijndagen van den crediettermijn telde tegen vijf in 1931. Ook de tabaksaccijns bracht minder in de schatkist (verlaging f 278.100), vermoedelijk tengevolge van de daling der kleinhandelsprijzen, in het bijzonder van sigaretten. De goede dagen zijn voor dit middel blijkbaar voorbij. Gerekend over elf maanden heeft alleen de zoutaccijns de raming overschreden en tevens meer opgeleverd dan in dezelfde periode van 1931. Bij den wijnaccijns en den suikeraccijns valt slechts een surplus ten opzichte van de ontvangst van het vorige jaar te constateeren. De overige middelen zijn in ieder opzicht bij de verwachting ten achter gebleven.

De belasting op gouden en zilveren werken gaf

f 6.500 minder; over elf maanden bedroeg de vermindering f 163.300; ook hierin heeft men een symptoom van den achteruitgang der volkswelvaart te zien.

De zegelrechten brachten ongeveer evenveel op als in de gelijknamige maand van 1931 (slechts f 12.100 minder). De beursbelasting bracht f 2.400 meer op. Daarentegen liepen de registratierechten opnieuw belangrijk terug (met f 284.000). Gerekend over elf maanden hebben de zegel- en de registratierechten resp. f 5.673.000 en f 3.994.900 minder opgeleverd, terwijl in vergelijking met de raming tekorten ontstonden van onderscheidenlijk f 7.141.300 en f 4.335.900. Deze cijfers spreken voor zichzelf.

Op de successierechten oefent de crisis thans een onrustbarende invloed uit. De ontvangsten van de afgelopen maand bleven f 698.600 bij die van November 1931 ten achter. Over de eerste elf maanden bedroeg de daling in totaal f 9.471.200. Met het oog op den langen crediettermijn, die bij dit middel wordt toegestaan, moet nog een verdere teruggang worden verwacht.

De domeinen gaven door de lagere pachtprizen f 88.500 minder, terwijl de loodsgelden een verlaging aanwezen van f 38.600. Ook bij deze heffing schijnt de daling maar niet tot stilstand te kunnen komen.

De inkomsten van het „Leeningfonds” daalden van f 5.572.000 tot f 5.255.200. De zegelrechten van buitenlandsche effecten brachten f 136.700 meer op dan in November 1931, hetgeen verband houdt met de jongste wijziging der Zegelwet.

Voor het „Gemeentefonds” beliepen de inkomsten in de afgelopen maand f 8.687.300, waarvan f 8.085.800 gemeentefondsbelasting. In totaal werd tot dusver ten bate van gemeld fonds ontvangen f 75.198.600, waarvan f 69.832.600 gemeentefondsbelasting. In de eerste elf maanden van 1931 bracht laatstgenoemde belasting nog niet meer dan f 20.491.500 op.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN DUITSLAND.

(De stand van de industriële conjunctuur).

Dr. Carl Krämer te Berlijn schrijft ons:

In aansluiting op onze vorige beschouwing over de ontwikkeling van het geld- en credietwezen¹⁾, zullen wij thans den loop van de industriële conjunctuur in Duitsland sedert de credietcrisis van Juni 1931 behandelen. De afzonderlijke fasen van deze ontwikkeling worden het beste getypeerd door den door het Institut für Konjunkturforschung berekenden index van reagebele goederenprijzen, die steeds een zeer gevoelige barometer is gebleken te zijn. (Zie hiervoor de tabel op blz. 1019).

Deze index toont van Juli 1931 tot Juni 1932 een voortdurende daling, die slechts tweemaal onderbroken werd, hetgeen toe te schrijven was aan aankopen

¹⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 14 Dec. jl.

voor hamsterdoeleinden in den zomer van 1931 en aan bepaalde speculatieve reacties op de discussies over een mogelijke devaluatie van de Reichsmark in den herfst van hetzelfde jaar. Daarna keert de beweging om; de betreffende index stijgt van Juni 1932 tot midden October maandelijks met meerdere procenten en bereikt ongeveer den stand van het vorige jaar. Daarop volgt weder een aanzienlijke daling, die zich tot op heden voortzet.

Volgens deze ontwikkeling moet men dus drie perioden onderscheiden. De eerste periode werd bepaald door overwegend ongunstige factoren, waartegenover andere verschijnselen, die het economisch leven hadden kunnen doen opleven, niet opwogen. Allereerst is de terugslag van de credietcrisis zelf te noemen. Tengevolge van de beperkingen in de uitbetaling van de tegoeden van banken en spaarbanken, evenals tengevolge van werkelijke of dreigende crediet-opzeggingen, stond het bedrijfsleven voor de noodzakelijkheid van een versterkten verkoop van voorraden, evenals voor een nieuwe noodzaak van ontslag van arbeidskrachten. Het geven van nieuwe opdrachten bereikte een minimum.

Nauwelijks waren de eerste maatregelen tegen de credietcrisis in werking getreden, of de depreciatie van het Engelsche Pond schiep een nieuwe verwarring; de afzetmogelijkheden van Duitsland op de wereldmarkt, die tot dusverre aan vele bedrijfstakken een welkome compensatie voor den verminderden afzet in het binnenland hadden geboden, werden zeer ongunstig. Tegelijkertijd verlamde de ondernemingslust door de geldpolitieke debatten, die zich naar aanleiding van de daling van het Engelsche Pond ontsponnen en door de ongunstige ontwikkeling van de positie van de Reichsbank. Hierbij voegden zich de terugslagen van de crisis in de openbare financiën, die tot een verdere vermindering van opdrachten aan het bedrijfsleven leidde en tenslotte nieuwe maatregelen noodzakelijk maakte.

Deze werden neergelegd in de groote noodverordening van December 1931, die, naast sterke bezuinigingen en belastingverhoogingen, een algemeene vermindering met 10 pCt. van de loonen evenals een verlaging van den rentestand voor binnenlandsche schulden op langen termijn met zich bracht. Dientengevolge werd de vermindering van de afzetmogelijkheden in het binnenland als uitvloeisel van de deflatie nog verscherpt. De wintermaanden stonden in het teeken van deze ingrijpende verordening; tegelijkertijd verslaptte met het oog op de vooruitzichten van de politieke verkiezingen van dit voorjaar iedere ondernemingslust. Ook na deze verkiezingen bleef de politieke toestand onzeker, vooral tengevolge van de wankelende positie van het kabinet-Brüning. Eerst na den val van dit kabinet en het optreden van Von Papen werd de toestand rustiger en won de overtuiging veld, dat voor de naaste toekomst geen onaangename verrassingen meer te verwachten waren.

De geweldige afmeting, die de teruggang van de

	Index van de industriële productie (1928 = 100)						Werkzame werkn. in mill. aan het einde van de maand	Werkloozen van de vakvereenigingen in procenten		Dagelijksche wa- gonverladingsen v. d. Reichsbahn (1000)		
	Totaal		Productiemiddelen		Consumptie- goederen			1931/32	1932	1931/32	1932	
	1931/32	1932	1931/32	1932	1931/32	1932						
Juni	74,4	56,6	69,4	48,9	83,0	70,1	15,25	12,78	32,2	46,4	115,2	99,3
Juli	71,7	53,1	66,3	44,5	81,1	68,1	15,02	12,76	33,8	46,9	111,5	96,9
Augustus	67,5	52,3	61,3	42,6	78,2	69,3	14,62	12,76	36,5	47,1	108,9	96,3
September	67,0	56,1	59,0	45,1	80,9	75,3	14,37	12,83	37,6	46,5	116,3	103,8
October	64,2	60,9	53,7	48,3	82,5	82,9	13,98	12,91	39,4	45,5	125,4	110,9
November	64,0		53,2		82,7		13,43		42,2		122,0	
December	59,4		48,5		78,4		12,44		45,9		97,3	
Januari 1932.	52,9		40,8		74,0		12,08		47,6		89,6	
Februari 1932.	55,2		43,1		76,3		11,93		47,9		93,4	
Maart 1932.	56,8		44,6		78,0		11,97		48,0		98,4	
April 1932.	56,5		46,7		73,5		12,53		47,0		98,5	
Mei 1932.	60,0		52,4		73,1		12,74		46,2		101,1	

conjunctuur in deze periode heeft aangenomen, komt in alle gegevens tot uiting. Het aantal werkzame werknemers liep van 15.25 miljoen op het einde van Juni 1931 terug tot 12.75 miljoen op het einde van Mei 1932, terwijl het percentage werklozen onder de leden van de vakverenigingen steeg van 32.2 tot 46.2. Volgens speciale berekeningen bedroeg het aantal werklozen in het midden van 1932 meer dan 7 miljoen mensen, waarvan slechts 4,5 miljoen openbaren steun genoten. In overeenstemming hiermede was de achteruitgang van de industriële productie van 74.4 pCt. (1928 = 100) tot 52.3 pCt., die zich tamelijk gelijkmatig over de industrieën van productiemiddelen en van consumptiegoederen uitstrekt.

Verdere bijzonderheden blijken uit het volgende overzicht, waarin alle belangrijke indices, zooals de wagonverladingen van de Reichsbahn, de omzet volgens de betalingen in het postchèqueverkeer, de uitvoer en de massakoopkracht op grond van de bijdragen aan de werkloosheidsverzekeringen, zijn opgenomen.

Indien de beide laatste indices betrouwbaar zijn, dan is de afzet van het bedrijfsleven in het buitenland in de periode van midden 1931 tot midden 1932 met rond 43 pCt., in het binnenland met 29 pCt. afgenomen. Dit beteekent een verdere verscherping van de algemeene prijsdaling, die bijzonder duidelijk uit de ontwikkeling van den index van groothandelsprijzen voor industriële fabrikaten blijkt. De prijsindex van productiemiddelen, die in November 1928 met 138.6 zijn hoogste punt bereikt had, daalde van 130.9 in Juli 1931 tot 118.2 in Juni 1932. De prijsindex van industriële consumptiemiddelen geeft dezelfde beweging zelfs nog scherper weer; hij verminderde tegenover den hoogsten stand, die in November 1928 met 176.1 werd bereikt, van 141.1 in Juli 1931 tot 117.3 in Juni 1932. De daling in een jaar was dus even groot als in de periode van einde 1928 tot midden 1931.

Tegen het einde van de eerste helft van 1932 begon de invloed van de krachten, die tot dusverre voor de verscherping van de depressie verantwoordelijk waren geweest, af te nemen. De politieke verhoudingen waren na de verkiezingen in het voorjaar en met het optreden van het kabinet-Von Papen eenigszins tot rust gekomen. De toestand van de staatsfinanciën bleef weliswaar nog zeer bedenkelijk, maar niettemin voor een consolidatie door een politiek van kleine middelen vatbaar. Zoo bracht de noodverordening van Juni 1932 geen maatregelen, die in de kringen van ondernemers op ernstigen tegenstand zijn gestuit; de maatregelen werden veeleer op kosten van het inkomen uit loon genomen.

Van bijzondere beteekenis was echter de algemeene overtuiging, dat de credietcrisis, zoowel in het binnenlandsche bankwezen als ook in het verkeer met het

buitenland, als overwonnen kon worden beschouwd en dat goede verschijnselen van een consolideering van het geld- en credietwezen waren waar te nemen, welke de Reichsbank en de banken van den dwang van een sterke credietcontractie onthieven.

De deflatie had echter niet slechts in een economisch, maar vooral ook in psychologisch opzicht haar grenzen bereikt. De onrust en ellende van de massa was zoover gevorderd, dat geen enkele regeering zich meer kon onttrekken aan de noodzaak van een actieve conjunctuurpolitiek, zij het slechts door werkverschaffing van de zijde van de publiekrechtelijke lichamen, zij het door een belangrijke ontlasting van het particuliere bedrijfsleven. De regeering Von Papen gebruikte beide middelen, hoewel het zwaartepunt bij het tweede lag. Met behulp van de Reichsbank werden aanzienlijke bedragen bijeengebracht om door een uitbreiding van de investeringen van de Overheid op het gebied van den woningbouw, van den wegeaanleg en van het verkeerswezen een verderen teruggang van de bedrijvigheid te vermijden.

Belangrijker nog dan de werkverschaffingsprojecten, die bovendien slechts langzaam werden doorgevoerd, was de poging tot ontlasting van het bedrijfsleven, die in het bekende Von Papen-plan tot uitvoering kwam. De grondgedachte bestaat daarin de credietwaardigheid en de rentabiliteit van het particuliere bedrijfsleven te verhoogen door de uitgifte van belastingbonnen, die voor de betaling van belastingen in latere jaren kunnen worden gebruikt of reeds thans kunnen worden verkocht, verdisconteerd of beleend. Dit plan werd in de kringen van de Deutsche ondernemers goed beoordeeld, maar door de arbeiders scherp afgekeurd.

Aan al deze factoren is het toe te schrijven, dat de conjunctuur sedert het midden van dit jaar niet ongunstiger is geworden. Indien men de belangrijkste indices voor de periode van het midden van het jaar, die in de beide tabellen zijn weergegeven, met die voor de periode van midden 1931 tot midden 1932 vergelijkt, dan is de belangrijkste indruk die van een stabilisatie van de conjunctuur op haar huidig dieptepunt. Zoowel de afzet in het buitenland, die uit de uitvoercijfers blijkt, als ook de binnenlandsche koopkracht, wier ontwikkeling uit de cijfers betreffende de toeslagen op het loon ten gunste van de werklozenverzekering is af te lezen, zijn in de laatste maanden nauwelijks veranderd. De prijsdaling duurt weliswaar nog voort, doch het tempo ervan is vertraagd.

Tot een gunstiger oordeel kan men komen, indien men zich zonder verdere analyse tot de ontwikkeling van de productie en van de arbeidsmarkt beperkt. Immers, het aantal werklozen in de vakverenigingen, dat met 47.1 pCt. in Augustus van dit jaar het hoogtepunt heeft bereikt, is tot 45.5 pCt. in October gedaald, terwijl het in 1931 sterk is gestegen.

	Postchequeverkeer in (Mill. R.M.)		Uitvoer in Millioenen R.M.		De bijdr. van loonen ten beh. v. d. werkloosheidsverzek. (Mill. R.M.) ¹⁾		Prijsindex van fabrikaten (1913 = 100)						Index van de reagibele goederen-prijzen (1913 = 100)	
	1931/32	1932	1931/32	1932	1931/32	1932	Totaal		Productie-middelen		Consumptie-goederen		1931/32	1932
							1931/32	1932	1931/32	1932	1931/32	1932		
Juni	5114	4309	747	454	119,2	85,1	136,7	117,7	130,9	118,2	141,1	117,3	65,2	45,1
Juli	4811	4194	827	431	105,6	84,8	136,3	116,9	130,7	118,1	140,6	116,0	68,2	45,3
Augustus	5317	4082	803	428	126,5	86,0	135,8	115,8	130,7	117,7	139,7	114,3	63,5	48,6
September	4878	4090	835	444	119,1	84,9	134,6	115,2	130,5	117,1	137,8	113,8	56,8	54,0
October	5421	4261	879	482	117,9	83,5	133,4	114,7	130,2	116,9	135,8	113,0	57,1	54,1
November	4737		749	475	104,9		132,1	114,2	129,3	116,4	134,2	112,5	57,9	53,0
December	4892		738		103,2		130,4		127,7		132,4		55,8	51,5 ²⁾
Januari 1932	4702		542		95,8		125,2		122,9		126,9		53,0	
Februari 1932	4212		538		88,3		122,2		120,3		123,6		51,7	
Maart 1932	4373		527		82,7		120,7		119,7		121,5		50,0	
April 1932	4587		481		82,4		119,7		119,5		119,9		48,8	
Mei 1932	4191		447		83,7		118,8		118,8		118,8		47,7	

¹⁾ De heffing van het loon bedraagt 6½%. Vermenigvuldigt men de bovengenoemde cijfers met 15,8, dan krijgt men ongeveer het bedrag van het totale looninkomen van het grootste deel van de nog werkzame arbeiders.

²⁾ Midden December.

Het aantal werkzame werknemers is van Juni tot October van dit jaar met rond 130.000 toegenomen, terwijl het in dezelfde periode van het vorige jaar met ruim 1.25 miljoen daalde. De index voor de totale productie steeg van 52.3 tot 60.9 en wel die voor de voortbrenging van productiemiddelen van 42.6 tot 48.3, die voor de voortbrenging van consumptiemiddelen zelfs van 68.1 tot 82.9; hij stijgt daarmee zelfs voor de eerste maal boven den stand van het vorige jaar.

De conclusie, dat niet slechts een stabilisatie, maar zelfs een wezenlijke verbetering van de conjunctuur is ingetreden, is niet zonder meer gerechtvaardigd. In de eerste plaats moet een vergelijking met het voorjaar gemakkelijk tot een verkeerde conclusie leiden, omdat het voorjaar om bijzondere redenen in het teeken van een scherp conjunctuurdruk stond, waarin normale seizoensinvloeden hun werking niet konden doen gevoelen. Vergelijkt men daarentegen de ontwikkeling sedert midden 1932 met een normaal jaar, dan blijkt, dat de toename van de productie en van de bedrijvigheid voor een deel aan seizoensinvloeden is toe te schrijven.

Bovendien spelen ook verschillen in de afzonderlijke bedrijven een groote rol. Zoo was b.v. de stijging van de productie van kolen en ijzer veel groter dan de normale seizoensbeveging. Betrekkelijk gunstig ontwikkelde zich ook de afzet van bouwmaterialen (cement) en van kunstmeststoffen. Ook de katoenindustrie gaf aanmerkelijk hogere productiecijfers te zien. Daarentegen was de ontwikkeling in de eigenlijke industrie van fabrikaten rustiger, hoewel in geen geval meer zoo ongunstig als in de eerste helft van dit jaar. De productiestijging is overigens voor het grootste deel daaruit te verklaren, dat handel en industrie langzamerhand ertoe zijn overgegaan, in de verwachting van een komende opleving, hun zeer beperkte voorraden weder aan te vullen.

Het verschijnsel van het overwinnen van het conjuncturele dieptepunt in de periode van Juli tot October 1932 kan dus niet worden geloofend. Sedertdien is op enkele gebieden een terugslag ingetreden, welke in de beschikbare cijfers nog niet tot uiting komt. Deze terugslag, die uit de beweging van de reagibele goederenprijzen blijkt, is hoofdzakelijk te verklaren uit de tot het optreden van het kabinet Schleicher bestaande onzekerheid over den economisch-politieke koers van de volgende maanden; hij zal waarschijnlijk spoedig overwonnen worden. Aan den anderen kant zullen echter seizoensfactoren in de volgende maanden in den zin van een verhooging van de werkloosheidscijfers en van een daling van de productie hun invloed doen gelden. Eerst in het komende voorjaar zal blijken, of de tijd voor een overwinning van de depressie reeds gekomen is en of de verwachting van de ondernemers op een stijging van den afzet waarheid wordt. Op een behandeling van deze vragen zullen wij in een volgend artikel terugkomen.

WIE ZOU GEBAAAT ZIJN BIJ EEN AMERIKAANSCH INVOERRECHT OP PHILIPPIJNSCHE SUIKER?

De Heer L. A. H. Peters, Nederlandsch Landbouw-Attaché te Washington schrijft ons:

Welke de vermoedelijke gevolgen zouden zijn van de heffing van een invoerrecht door de Vereenigde Staten op suiker der Philippijnen bespreekt R. I. Nowell in een artikel in het „Journal of Farm Economics” van October 1932.

De Amerikaanse landbouwers, voorzoover zij belang hebben bij suiker en olie (plantaardige en dierlijke), hebben de onafhankelijkheid der Philippijnen op hun program van actie staan, niet om ideële en ethische redenen, doch om alsdan invoerrechten te gaan heffen op de landbouwproducten, welke thans vrij kunnen worden ingevoerd uit deze buitenbezit-

ting. De landbouwers verwachten door toepassing der invoerrechten op deze producten een beteren prijs voor hun eigen voortbrengselen. Nowell gaat na, of de prijs van suiker inderdaad zou stijgen in de Vereenigde Staten.

Minder dan een vierde deel van de in de Vereenigde Staten geconsumeerde suiker is geproduceerd op het vasteland der Unie. Gedurende de jaren 1917—1922 verzorgde de continentale productie van biet- en riet-suiker gemiddeld 23.4 pCt. van het verbruik; de buitenbezittingen leverden 23.0 pCt., Cuba 50.3 pCt. en het overige buitenland 3.3 pCt. In de tien jaren na den oorlog verminderde het aandeel der continentale productie, doch in 1931 was dit aandeel weer op het vroegere peil gekomen. De invoer uit de buitenbezittingen is voortdurend toegenomen, vooral echter de invoer uit de Philippijnen. In Hawaï, Puerto Rico en de Virgin Islands is de grens der productie-uitbreiding vrijwel bereikt, doch op de Philippijnen, waar nog groote oppervlakten voor suikerrietcultuur beschikbaar zijn, is dit nog niet het geval.

Gedurende de jaren 1924/1928 leverde Cuba gemiddeld 54.1 pCt. van het verbruik in de Vereenigde Staten, doch nadien is dit aandeel verminderd, totdat het in 1931 slechts 37.2 pCt. bedroeg. De uitvoer van Cuba naar de Vereenigde Staten is ook afgenomen in verhouding tot den totalen uitvoer uit Cuba; gedurende de jaren 1924/1928 was 79.2 pCt. van Cuba's export bestemd voor de Vereenigde Staten, in 1931 was dit percentage gedaald tot 76.5.

Aangezien suiker gemakkelijk kan worden bewaard en vervoerd, is de suikerprijs over de geheele wereld vrijwel gelijk, met inachtneming van tarieven en vrachtkosten; Cuba is de voornaamste producent en exporteur van suiker en Cuba verscheept naar verschillende belangrijke markten, zoodat de prijs f.o.b. Havana wel als basis voor den wereldprijs van suiker kan gelden.

Door de Smoot-Hawley Tariefwet van 1930 werd het invoerrecht op suiker van 96 graden vastgesteld op \$2.50 per 100 lbs.; op grond van het Reciprociteitsverdrag van 1903 geniet Cuba eene reductie van 20 pCt., zoodat het invoerrecht op Cubaansche suiker \$2.00 per 100 lbs. bedraagt. Aangezien Cuba bereid en in staat is, om al de suiker aan de Vereenigde Staten te leveren, die noodig is om de productie van continent en buitenbezittingen aan te vullen, maakt die \$2.00 de eigenlijke bescherming uit. De kosten van beschermende invoerrechten worden gewoonlijk ten deele door de vreemde producenten en ten deele door de inheemsche consumenten gedragen. De verdeling van deze kosten hangt af van de verhouding tusschen de elasticiteit van het aanbod eenerzijds en de elasticiteit van de vraag anderzijds. In het onderhavige geval is herhaaldelijk aangetoond, dat de invoerrechten zoo goed als geheel komen ten laste der consumenten. Wanneer deze invoerrechten ten volle voor rekening van den verbruiker kwamen, zou het Amerikaansche volk in 1931 een bedrag van 250 miljoen Dollar betaald hebben op grond van het suikertarief. Van deze 250 miljoen werden er 98 in de Schatkist gestort in den vorm van betaalde invoerrechten, terwijl de resterende 152 miljoen ten goede kwamen aan de suikerproducenten binnen de tariefmuren. Van deze subsidie ontvingen de inheemsche bietsuikerproducenten 50 miljoen Dollar, de rietsuikerproducenten in Louisiana en Florida 8 miljoen, die in Hawaï 36 miljoen, die in Puerto Rico 28 miljoen en die in de Philippijnen 30 miljoen.

De gevolgen van een invoerrecht op suiker der Philippijnen zouden voor een groot deel afhangen van de hoogte van dit invoerrecht; aangezien men de Philippijnen kwalijk slechter zou kunnen behandelen dan Cuba, kunnen wij gemakshalve een invoerrecht van \$2.00 aannemen. Cuba zou dan een vrachtoordeel hebben van 11 d.c. per 100 lbs. naar havens aan den Atlantischen Oceaan. Het gevolg van dit invoerrecht

zou zijn, dat de invoer uit de Philippijnen vermoedelijk wel niet geheel en al zou worden stopgezet, maar toch zeer aanzienlijk ingekrompen. Op de basis der huidige (Juli 1932) suikerprijzen zou de productie in de Philippijnen waarschijnlijk worden verminderd, zij het niet in aanzienlijke mate. Uitbreiding der productie zou voorloopig zeker onmogelijk zijn. Het inkomen der Philippijnsche producenten, landeigenaren en arbeiders, zou belangrijk worden gekort. De vermindering van den invoer uit de Philippijnen zou gepaard gaan met eene daarmede vrijwel gelijkstaande toename van den invoer uit Cuba. Van de suiker der Philippijnen zou een grooter gedeelte dan thans verkocht worden op de markten in het Oosten. Hierdoor zou vermoedelijk een grooter gedeelte der Javaproductie op de Britsche en Europeesche markten gebracht moeten worden, hetgeen zonder bezwaar mogelijk zou zijn, aangezien Cuba minder suiker naar deze markten zou verschepen en meer naar de Vereenigde Staten, om aldaar de suiker der Philippijnen te vervangen. Het totale volumen van den internationalen suikerhandel zou dus practisch geen verandering ondergaan en vermoedelijk zou minder uitgegeven worden aan transportkosten. De inkomsten der Amerikaanse Schatkist zouden op de basis van den invoer van 1931 verhoogd worden met 30 miljoen Dollar per jaar. In de Vereenigde Staten zelf zou de suikerprijs niet beïnvloed worden, want deze zou evenals voorheen bepaald worden door den prijs te Havana, vermeerderd met vrachtkosten en tarief. Cuba zou echter maatregelen kunnen nemen, om den suikerprijs met ongeveer 50 cents per 100 lbs. te doen stijgen in de Vereenigde Staten.

Zoolang Cuba meer suiker produceert dan noodig is, om de productie in de Vereenigde Staten en in de buitenbezittingen der Vereenigde Staten aan te vullen, moet Cuba voor het overschot eene markt vinden buiten de Vereenigde Staten. Tengevolge van de concurrentie tusschen de verschillende Cubaansche suikerproducenten is de prijs, die gemaakt wordt voor suiker, die naar de Vereenigde Staten wordt geëxporteerd en waar Cuba feitelijk een preferentie geniet boven andere vreemde suikerproducenten, niet hooger dan de prijs, die op andere markten wordt verkregen. Wanneer Cuba echter den uitvoer van suiker naar de Vereenigde Staten ging beperken, dan zou het mogelijk zijn, den prijs te New-York ongeveer 50 cents per 100 lbs. boven den Havanaprijs te brengen; deze 50 cents is het tariefvoordeel, dat Cubaansche suiker geniet boven andere ingevoerde suiker. Om dit plan van prijsverhoging te kunnen uitvoeren, zou door Cuba een monopolie voor de naar de Vereenigde Staten uit te voeren suiker ingesteld moeten worden. De „National Sugar Planters Association of Cuba” heeft een dergelijk plan reeds verscheidene jaren in beraad. De voornaamste reden, dat een dergelijk plan tot heden niet is uitgevoerd, is gelegen in de vrees, dat door de prijzen te verhoogen, uitbreiding der productie in de Philippijnen zou worden bevorderd, waardoor het doel der restrictie zou worden verijdeld. In de laatste tien jaren heeft Cuba zijn aandeel in de Amerikaanse suikermarkt zien verminderen ten bate van de Philippijnen en een invoerrecht op Philippijnsuiker zou deze bedreiging van den Cubaanschen afzet wegnemen en zou Cuba in staat stellen door een suiker-export-monopolie de prijzen in de Vereenigde Staten te verhoogen. De verhoogde prijs zou misschien gepaard gaan met een geringe inkrimping van het verbruik in de Vereenigde Staten en van een geringe uitbreiding der productie op het vasteland der Vereenigde Staten. Deze gevolgen zouden echter gering zijn in vergelijking met het voordeel, dat Cuba zou winnen door belasting van de suiker der Philippijnen.

Een bepaalde, minder radicale, groep in het Congres der Vereenigde Staten, zou den vrijen invoer van suiker uit de Philippijnen willen beperken tot een bepaalde hoeveelheid van bijv. 500.000 tot 600.000

ton. Wat betreft de inheemsche producenten zou deze beperking evenveel invloed hebben op den suikerprijs als een invoerrecht op suiker der Philippijnen en voor Cuba zou evenzeer de mogelijkheid bestaan zijn preferentiëel recht in een hooger prijs om te zetten, als bij heffing van het invoerrecht op Philippijnsuiker, aangezien de bedreiging van uitbreiding der productie der Philippijnen ook dan niet meer zou bestaan.

Eene contingentteering van den vrijen invoer zou voor de Philippijnen minder bezwaarlijk zijn dan een invoerrecht; de Philippijnen zouden deelen in het onmiddellijke voordeel van eene prijsverhoging door de Cubanen. De producenten in de Vereenigde Staten en in de buitenbezittingen zouden natuurlijk ook het voordeel hebben van een dergelijke prijsverhoging, ten koste van den Amerikaanschen verbruiker. De Schatkist zou bij contingentteering van den vrijen invoer weinig baat hebben in vergelijking met een verhoogd inkomen van \$ 30 miljoen in het geval een invoerrecht werd gelegd op allen invoer uit de Philippijnen.

SCHATTING VAN DE WERELDSUIKERPRODUCTIE IN 1932/33. WERELDVERBRUIK, IN- EN UITVOER VAN SUIKER IN 1931/32.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen schrijft ons:

De wereldsuikerproductie bestaat hoofdzakelijk, zooals algemeen bekend, uit biet- en rietsuiker. Palm- en maissuiker zijn van weinig belang en worden daarom zelden in de suikerstatistieken opgenomen.

De bietsuikercampagne is voor het grootste gedeelte in Europa en Amerika ten einde. Er is alleen nog één duister punt: de productie van de Sovjet-Unie, waarover, ondanks het gevorderde seizoen, nog altijd geen betrouwbare schatting bestaat.

Voor Europa, afgezien van de Sovjet-Unie, rekenen wij met een suikeropbrengst van 5.413.000 metr. tonnen ruw suikerwaarde tegenover 5.990.000 en 8.648.000 tonnen in de beide vorige campagnes, terwijl in onze eerste schatting¹⁾ een productie van 5.397.000 tonnen was verwacht. Een vergelijking der cijfers in de volgende tabel met de vroeger gepubliceerde gegevens²⁾ toont, dat het resultaat van de campagne in Centraal-Europa tegenviel, terwijl bijzonder in Nederland, Italië en Scandinavië de opbrengst de verwachting overtrof.

Voor de Sovjet-Unie konden wij in No. 870³⁾ geen schatting geven, alleen maar een op de resultaten van vroegere campagnes opgebouwde berekening, die 2.000.000 tonnen gaf. Ook op het oogenblik bestaat er, zooals reeds gezegd, geen vast aankoopingspunt voor een schatting. Natuurlijk kan bij een schatting in het algemeen, ondanks de grootst mogelijke nauwkeurigheid, geen verantwoordelijkheid voor de juistheid der cijfers worden aanvaard, maar voor Rusland moet er nog bijzonder den nadruk op worden gelegd, dat het cijfer min of meer willekeurig moet zijn.

De productie van bietsuiker in de niet-Europeesche landen zal vermoedelijk 1.350.000 tonnen bedragen tegenover 1.279.000 tonnen en 1.301.000 tonnen in 1931/32 en 1930/31.

De suikeropbrengst van Java 1931 is bij den wereldoogst van 1931/32 en de productie 1932 bij dien van 1932/33 gerekend. In een statistiek, die niet alleen de productie, maar ook verbruik en uitvoer omvat, is dit wel niet anders mogelijk, daar het verbruik en de uitvoer gedurende de periode van April 1931 tot Maart 1932 toch niet anders dan bij het oogstjaar 1931/32 kunnen worden gerekend. Wanneer echter alleen de productie in aanmerking komt, dan kan heel goed de productie van Java, die in de periode van April tot November 1931 werd voortgebracht, ook in den wereldoogst 1930/31 worden opgenomen.

¹⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 31 Aug. jl.

*Raming van de wereldsuikerproductie
in 1.000 metrieke tons ruwsuikerwaarde.*

	Raming 1932/'33	Productie 1931/'32	1930/'31
A. Bieten :			
a. Europa :			
Duitschland	1.075	1.595	2.547
Dantzig	20	22	38
Tsjechoslowakije	630	814	1.143
Oostenrijk	164	163	150
Hongarije	105	125	234
Frankrijk	910	874	1.205
België	245	205	283
Nederland	240	172	296
Polen	420	493	782
Denemarken	187	122	168
Zweden	231	144	187
Italië	322	363	415
Spanje	238	402	322
Joegoslavië	73	86	103
Roemenië	64	48	182
Bulgarije	27	26	58
Engeland	360	284	479
Ierland	26	6	26
Overig Europa (Zwitserland, Letland, Lithauen, Euro- peesch Turkije, Azoren)	76	46	30
Europa (zonder Sovjet-Rusl.)	5.413	5.990	8.648
Sovjet-Rusland	1.080	1.493	1.979
Totaal Europa	6.493	7.483	10.627
b. Amerika :			
Vereenigde Staten	1.240	1.175	1.217
Canada, Argentinië	58	59	49
Totaal Amerika	1.298	1.234	1.266
c. Australië :			
Victoria (Maffra)	6	6	4
d. Azië^o :			
Japan (Hokkaido)	27	27	24
Turkije (Anatolië)	12	10	6
Korea, Mandsjoerije, Perzië	7	2	1
Totaal Azië	46	39	31
Betsuikerproductie	7.843	8.762	11.928
B. Riet :			
a. Europa :			
Spanje	22	21	22
b. Noord-Amerika :			
Louisiana en Florida	205	166	194
Portorico	850	900	710
Hawai	940	933	905
Maagdenlanden	5	4	2
Cuba	2.050	2.678	3.214
Britsch-West-Indië	300	292	219
Martinique en Guadeloupe	66	67	61
Santo Domingo und Haiti	447	459	390
Mexico	235	246	293
Midden-Amerika	116	127	152
c. Zuid-Amerika :			
Britsch-Guyana	130	128	130
Nederlandsch-Guyana	20	21	22
Argentinië ¹⁾	338	346	382
Brazilië	930	975	937
Peru ¹⁾	380	402	391
Overig Zuid-Amerika	76	89	73
Totaal Amerika	7.088	7.833	8.075
d. Azië :			
Britsch-Indië	4.400	4.264	3.531
Java	2.770 ²⁾	3.004	3.171
Japan en Formosa	947	1.154	932
Philippinen	1.100	1.000	795
Overig Azië	270	270	230
Totaal Azië	9.487	9.692	8.659
e. Afrika :			
Egypte	150	147	122
Mauritius	248	167	225
Réunion	52	43	50
Unie van Zuid-Afrika	320	296	357
Overig Afrika	161	127	132
Totaal Afrika	931	780	886

¹⁾ Suiker tel quel. ²⁾ De Java-suikerproductie voor het jaar 1933 zal 1.400.000 ton ruwwaarde bedragen.

d. Australië :

Queensland en Nieuw Zuid- Wales	552	610	545
Fidji	140	73	93
Totaal Australië	692	683	638
Rietsuikerproductie	18.220	19.009	18.280
Wereldsuikerproductie	26.063	27.771	30.208

Gezien het feit, dat Java in 1933 vermoedelijk 1.400.000 tonnen zal produceeren, veranderen bij de laatstgenoemde methode, die de productie van 1933 bij den oogst 1932/'33 rekent, 1932 in 1931/'32, 1931 in 1930/'31 enz., de cijfers als volgt: productie 1932/'33 24.693.000 tonnen, 1931/'32 27.537.000 tonnen en 1930/'31 30.041.000 tonnen.

Deze methode geeft een vermindering der suikeropbrengst van het oogstjaar 1931/'32 op dat van 1932/'33 van 10.33 pCt., terwijl volgens de door mij gewoonlijk gebruikte cijfers de productie met 6.15 pCt. zou zijn afgenomen.

Deze vermindering is door daling van de opbrengst in de suikeruitvoerende of wel hun behoefte door eigen productie dekkende landen veroorzaakt. De suikeruitvoerende of zichzelf verzorgende landen zullen vermoedelijk 9.716.000 + 3.566.000 tonnen tegenover 11.383.000 + 4.273.000 tonnen in 1931/'32 voortbrengen, terwijl de suikerinvoerende landen een vermeerdering der productie (12.781.000 tegenover 12.115.000 tonnen) doen verwachten. De uitvoerlanden staan tegenover deze ontwikkeling machteloos. Geen technische vooruitgang, geen goedkope productie, geen commerciële schranderheid kan verhinderen, dat de tot nu toe suikerinvoerende landen er naar streven zich onafhankelijk te maken en hun industrie door hooge tolmuren te beschermen.

Wat de suikerbeweging (verbruik, invoer en uitvoer) in de campagne 1931/'32 betreft, staat een productie van 27.771.000 tonnen tegenover een verbruik van 26.920.000 tonnen. De hoop, dat verleden jaar productie en consumptie tegen elkaar zouden opwegen, heeft zich niet vervuld, want de opbrengst was grooter en het verbruik minder dan oorspronkelijk werd verwacht. Dus voor 1931/'32 heeft een nieuwe vermeerdering van de voorraden plaats gevonden.

Hoe groot deze voorraden zijn, laat zich niet juist vaststellen, maar men kan wel met eenige zekerheid aannemen, dat de voorraden op het oogenblik ruim 7.6 miljoen tonnen hooger zijn dan normaal. In de landen, waar een regelmatige controle op de voorraden bestaat, bedragen deze thans 6.9 miljoen tonnen tegen ruim 1.4 miljoen normaal.

Het trekt in de onderstaande tabel misschien de aandacht, dat de geheele invoer in 1931/'32 grooter was dan de geheele uitvoer, wat onlogisch schijnt. Niettemin kan in een bepaalde campagne zulk een verschijnsel voorkomen, want de periode van twaalf maanden, die als campagnejaar wordt beschouwd, is in de verschillende landen niet gelijk. Bovendien vertoonen zich verschuivingen tusschen de campagne van uitvoer en die van invoer tengevolge van den transportduur en het is dus heel goed mogelijk, dat in een campagne de invoer gedeeltelijk uit den uitvoer van de afgelopen campagne wordt verzorgd. Natuurlijk mag zich in een goed samengestelde statistiek dit verschijnsel niet onbepaald herhalen.

Wat zijn nu de vooruitzichten voor de situatie in de campagne 1932/'33? Zal de productie nog een keer de consumptie overtreffen of zal eindelijk een vermindering van de surplusvoorraden plaats vinden? Dat hangt er van af, hoe zich de feitelijke suikeropbrengst tot de schatting verhoudt en hoe het verbruik zich ontwikkelt.

Ondanks de grootste zorgvuldigheid bij de uitwerking van een schatting, kan het resultaat gemakkelijker een paar honderdduizend of zelfs een miljoen tonnen grooter of kleiner dan de schatting zijn. Wan-

Wereldsuikerverbruik. In- en Uitvoer van Suiker*)
in 1.000 metrieke tons ruwsuikerwaarde.

	Verbruik		Invoer		Uitvoer	
	1931/ '32	1930/ '31	1931/ '32	1930/ '31	1931/ '32	1930/ '31
Europa:						
Duitschland	1.492	1.690	20	17	119	431
Tsj.-Slowakije	396	401	—	—	505	570
Oostenrijk	200	195	18	68	—	—
Hongarije	93	114	—	—	57	84
Zwitserland	183	183	178	178	1	—
Frankrijk	1.018	1.089	386	357	306	312
België	232	227	71	36	58	74
Nederland	325	319	179	90	38	54
Groot-Britt.	2.184	2.268	2.251	1.872	281	134
Polen	332	372	—	—	242	299
Sovj.-Rusl. ^{c)}	1.600 ^{a)}	1.650 ^{a)}	46	41	129	304
Denemarken	197	193	63	36	1	1
Zweden	265	267	99	86	—	—
Italië	336	369	5	6	9	10
Spanje	315	297	—	—	—	—
Overig Eur. ^{c)}	822	880	539	583	21	38
Totaal Eur.	9.990	10.514	3.855	3.370	1.767	2.311
Azië:						
China en	—					
Hongkong ^{b)}	720 ^{a)}	905 ^{b)}	500 ^{a)}	725 ^{b)}	— ^{b)}	— ^{b)}
Britsch-Indië	4.950	4.549	713	1.147	55 ^{a)}	53
Japan en	—					
Formosa	935	905	57	265	93	250
Java	302	395 ^{d)}	—	—	1.629	2.144 ^{d)}
Philippijnen ^{e)}	45 ^{a)}	40 ^{a)}	1 ^{a)}	1 ^{b)}	950 ^{a)}	757 ^{b)}
Overig Azië	526 ^{a)}	557 ^{b)}	541 ^{a)}	573 ^{a)}	65 ^{a)}	67 ^{a)}
Totaal Azië	7.478	7.351	1.812	2.711	2.792	3.271
Afrika:						
Egypte	125	94	5 ^{a)}	9	5 ^{a)}	4
Unie v. Zuid-	—					
Afrika	170 ^{a)}	173	5 ^{a)}	5	145	175
Mauritius	12	11	—	—	160 ^{a)}	210 ^{a)}
Overig Afr.	366 ^{a)}	386 ^{b)}	326 ^{a)}	351 ^{b)}	135 ^{a)}	157 ^{b)}
Totaal Afrika	673	664	336	365	445	546
Amerika:						
Ver. Staten	5.918	6.064	}			
Hawai	20	20	}			
Portorico en	}		2.885	3.174	59	75
Maagden-	}					
eilanden	50	50				
Cuba	150 ^{a)}	152 ^{b)}	—	—	2.603 ^{a)}	2.769 ^{b)}
Canada en	—					
New-	—					
Pfoundland	444 ^{a)}	466 ^{b)}	419 ^{a)}	441 ^{b)}	7 ^{a)}	8 ^{b)}
Britsch W.	—					
Indië en	—					
Guyana	44 ^{a)}	44 ^{b)}	5 ^{a)}	5 ^{b)}	388 ^{a)}	303 ^{b)}
Fransch W.	—					
Indië	5 ^{a)}	5 ^{a)}	—	—	62 ^{a)}	55 ^{a)}
Haïti en San	—					
Domingo	28	29	—	—	437 ^{a)}	337 ^{b)}
Mexico	200	211	—	—	50 ^{a)}	27
Overig Mid-	—					
den Ame-	—					
rika	96 ^{a)}	96 ^{b)}	1 ^{a)}	1 ^{b)}	33 ^{a)}	38 ^{a)}
Argentinië ^{f)}	345	385	—	5	—	4
Brazilië	840 ^{a)}	850 ^{a)}	—	—	40 ^{a)}	11 ^{b)}
Peru ^{f)}	59	61	—	—	356	339
Overig Zuid-	—					
Amerika	204 ^{a)}	222 ^{a)}	124 ^{a)}	153 ^{a)}	25 ^{a)}	25 ^{a)}
Totaal Amer.	8.403	8.655	3.434	3.779	4.060	3.991
Australië:						
Australië	—					
(Vasteland)	315 ^{a)}	322 ^{b)}	—	—	300 ^{a)}	225 ^{a)}
Overig Austr.	61 ^{a)}	67 ^{b)}	58 ^{a)}	63 ^{b)}	66 ^{a)}	69 ^{b)}
Totaal Austr.	376	389	58	63	366	294
Wereld	26.920	27.573	9.495	10.288	9.430	10.413

*) Zonder de donkere suiker der kleine molens in Azië en Zuid-Amerika.

^{a)} Geschat; ^{b)} Kalenderjaar 1932 en 1931; ^{c)} Incl. het Aziatische gebied van Sovjet-Rusland en Turkije; ^{d)} De campagne 1930/'31 heeft alleen betrekking op 11 maanden (Mei/Maart); ^{e)} Excl. de op de Philippijnen verbruikte Moscovadensuiker; ^{f)} Suiker tel quel; Kalenderjaar 1931, resp. 1930.

neer een afwijking naar boven plaats heeft, en misschien tegelijkertijd de ontwikkeling van het verbruik tegenvalt, kan het makkelijk gebeuren, dat de productie grooter is dan de consumptie.

Voorzover men tot nu toe kan beoordeelen, vertoont zich in de statistisch regelmatig gecontroleerde landen in het algemeen een teruggang van het verbruik, welke echter niet zoo sterk is als die van het oogstjaar 1930/'31 op dat van 1931/'32. De berichten uit de niet gecontroleerde landen zijn verschillend. Uit sommige landen wordt een zeer sterke bezuiniging in het suikerverbruik vermeld, terwijl in een paar landen, ondanks de malaise, een vermeerdering der consumptie valt waar te nemen.

Een gunstiger verhouding tusschen opbrengst en verbruik zou natuurlijk een vermindering van de voorraden tot gevolg moeten hebben. Toch is een teruggang der statistisch gecontroleerde surplusvoorraden nauwelijks te verwachten, voor dat de sterke inkrimping der productie in den oogst 1933 op Java en Cuba ook in de voorraden van deze landen tot uiting komt.

Nadruk verboden.

AANTEKENINGEN.

Statistiek betreffende de hypotheekrente.

De ontwikkeling van de rente op korten en langen termijn vormt zonder twijfel een belangrijk onderdeel van de conjunctuurbeweging. Volgens sommige economen is de ontwikkeling van de rente op langen termijn zelfs een van de belangrijkste oorzaken van de veranderingen in het economisch leven. Hoe men het verband ook wil leggen, een feit is het, dat veranderingen in de conjunctuur met veranderingen in de rente gepaard gaan.

Van belang is in dit opzicht, dat ook de marge tusschen de rente op korten en langen termijn aan schommelingen onderhevig is. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. De vraag naar kapitaal kan toenemen, waardoor de rente op langen termijn zal stijgen, indien er geen grooter aanbod van kapitaal plaats vindt. Verder kan het aanbod van kapitaal afnemen tengevolge van wantrouwen in beleggingen op langen termijn.

De laatstgenoemde factor doet zich vooral in tijden van crisis voor en is ook thans duidelijk waarneembaar. Terwijl de rente voor geld op korten termijn op verschillende internationale centra tot een ongekend laagtepunt is gedaald, is van een sterke verlaging van de rente op langen termijn nog in het geheel geen sprake. Hierbij moet men echter niet uit het oog verliezen, dat de fluctuaties van de rente op langen termijn veel geringer zijn dan die van de rente op korten termijn. Bovendien heeft de rente voor kort crediet bij de dalende rentebeweging in het algemeen de leiding in dien zin, dat deze eerst daalt en pas geruimen tijd later de rente voor geld op langen termijn. Bij een stijgenden rentestand neemt men gewoonlijk dezelfde volgorde waar.

Uit het voorgaande blijkt reeds, dat het van groote betekenis is de ontwikkeling van den rentestand nauwkeurig te volgen. De rentestand op korten termijn levert in het algemeen geen moeilijkheden op. In de meeste landen bestaan goede statistieken over de ontwikkeling van het particulier disconto en de callrente. Ditzelfde is niet het geval met de rente voor lang crediet.

Bij het onderzoek naar de ontwikkeling van deze rente stuit men in het algemeen op de moeilijkheid, dat hiervoor geen volkomen betrouwbare maatstaf is te vinden. Meestal neemt men hiervoor het rendement van eersteklas obligaties. Ook voor de kapitaalrente in Nederland was men tot het einde van het vorige jaar op een op deze wijze berekend gegeven aangewezen. Het Centraal Bureau voor de Statistiek vermeldde in zijn Maandschrift deze rendementscijfers, maar heeft de publicatie hiervan aan het einde van 1931 gestaakt. Zodoende is men in ons

land op het oogenblik van elk *direct* gegeven betreffende de kapitaalrente verstoken.

Afgezien van het feit, dat een rendementscijfer van obligaties voor ons land ontbreekt, meenen wij, dat een dergelijk cijfer geen zuiver beeld van de kapitaalrente geeft, vooral niet in tijden, zooals wij thans beleven.

In de eerste plaats rijst hier de moeilijkheid, welke obligaties voor een rendementsberekening moeten worden gebruikt. Nog niet lang geleden beschouwde men de staatsobligaties als het summum van veiligheid. De koersontwikkeling van deze obligaties werd uitsluitend beheerscht door economische factoren. In de rente was geen risicopremie verdisconteerd, zooals dit bij industriële en spoorwegobligaties het geval is.

De sterke schommelingen, welke het rendement van prima Nederlandsche obligaties in de periode van Oct. 1931 tot Sept. 1932 heeft vertoond, hebben doen zien, dat op het oogenblik, naast zuiver economische factoren, ook andere factoren invloed uitoefenen op het rendement, zoodat het als maatstaf voor de reute op langen termijn niet geheel bruikbaar meer is.

Daarnaast zijn echter nog andere bezwaren aan dezen maatstaf verbonden. Berekent men het *juiste* rendement van enkele staatsobligaties, dan blijken er vaak tusschen de verschillende types groote verschillen te bestaan, die te verklaren zijn uit ongelijke aflossingsvoorwaarden. Tot welke verschillen dit kan leiden, moge blijken uit het rendement van twee Nederlandsche staatsobligaties op twee willekeurige data in dit jaar.

	5 % 1919	4½ % 1917
2 Febr. 1932	4.00	4.78
10 Mei 1932	3.40	4.60

Op 10 Mei bedroeg dus het verschil in rendement tusschen een 5 en 4½ pCt. Nederlandsche staatsobligatie *meer dan één procent*.

Teneinde op dit gebied tot een betere voorlichting te kunnen bijdragen, zullen wij vanaf heden regelmatig maandelijks publiceeren de rente van eerste klas hypotheek, welke in de voorafgaande maand op enkele notariskantoren hier te lande zijn afgesloten. Voor dit doel hebben wij de welwillende medewerking verkregen van een aantal notarissen in een zevental steden in ons land.

Een dergelijk gegeven lijkt ons een betere maatstaf voor de kapitaalrente dan het rendement van obligaties. De ontwikkeling van de rente op de hypotheekmarkt is bovendien heel wat rustiger dan die, welke berekend wordt uit de koersontwikkeling van obligaties op de beurs, waar allerlei politieke en andere markttechnische factoren een grooten invloed uitoefenen en daardoor het juiste beeld van de kapitaalmarkt kan vertroebelen.

De door bovengenoemde notarissen verstrekte opgaven betreffende de rente van hypotheek luiden als volgt: *(Nadruk verboden.)*

Hypotheekrente in Nederland in 1932.

Maand	Amsterdam	Arnhem	Groningen	Den Haag Volle eigen- dom	Haag Erl. pacht	Middel- burg	Rotter- dam	Zwolle
Jan.		5		5.23	5½		5.—	
Febr.		5		5.25	5½		5.13	
Mrt.		5		5.19	5½		5.40	
April		5		5.18	5½		5.20	
Mei		5		5.—	5½		5.34	
Juni		5		5.03	5½		5.40	
Juli		5		5.25	5½		5.50	
Aug.		5½		5.25	5½		5.43	
Sept.		5		5.25	5½		5.50	
Oct.		5		5.18	5½		5.08	
Nov.	5½	5	5½	5.17	5.23	5	5.20	5

1) Onder de op deze rentebasis afgesloten hypotheek gevonden zich er twee, op erfpacht.

2) Deze rente betreft hypotheek met een derde overwaarde; een instelling daar ter plaatse, welke slechts 50 % van de geschatte waarde geeft, belegde in Nov. tegen 4½ %.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Handwörterbuch des Bankwesens. Herausgegeben von Prof. Dr. M. Palyi und Dr. P. Quittner (Berlin 1933. Verlag von Julius Springer. Prijs R.M. 46; geb. R.M. 48.80).

De verschijning van dit boek kan in alle opzichten worden toegejuicht. Immers, tot dusverre ontbrak een bruikbaar woordenboek voor vakuitdrukkingen van het bankwezen en voor het geheele gebied van het credietwezen. Bovendien is door de na-oorlogsche ontwikkeling van het bankwezen, zoowel nationaal als internationaal, een groot aantal nieuwe uitdrukkingen ontstaan, die nog niet altijd scherp geformuleerd zijn. In deze leemte is door dit boek op voortreffelijke wijze voorzien.

Hoewel het een woordenboek is, wordt toch aan de hoofdproblemen van het bankwezen in beknopte beschouwingen aandacht geschonken. Van belang is vooral, dat achter de belangrijkste onderwerpen een literatuuropgave voorkomt. Mede door de medewerking van buitenlandsche deskundigen (voor ons land Dr. S. G. Binnerts en Dr. F. H. Repelius), is de banklitteratuur met een waardevol en tevens betrouwbaar werk verrijkt.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN NOVEMBER 1932.

Prov. en Gemeentel. Leeningen f 12.069.000,— zijnde:

Nederland

Prov. Noord-Holland
f 10.000.000 4½ % obl. a
100 % f 10.000.000
Gem. Arnhem f 1.100.000
4½ % obl. a 99 % „ 1.089.000
Gem. Ede f 1.000.000 5 %
obl. a 98 % „ 980.000

Bank- en Credietinstellingen „ 2.462.500,— zijnde:

Nederland

Obligatiën:
N.V. Bank voor Nederland-
sche Gemeenten f 2.500.000
4½ % obl. a 98½ % f 2.462.500

Spoorweg-Maatschappijen „ 14.625.000,— zijnde:

Frankrijk

Obligatiën:
Spoorweg-Mij. Paris—Lyon
—Méditerranée f 15.000.000
4½ % obl. a 97½ % f 14.625.000

f 29.156.500,—

Bovendien:

f 19.870.000,— 3 m. Schatkistpromessen a f 993,63
„ 8.130.000,— 6 „ „ „ „ „ 998,10 en
„ 27.000.000,— Schatkistbiljetten „ „ „ 1.020,95.

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Certif. van 10 gew. aand. z. n. w. National Steel Corporation a \$24½ per aandeel (introducție).

Emissies in 1932.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari	f 8.642.218,75	f 275.000,—	f 8.917.218,75
Februari	15.508.375,—	—	15.508.375,—
Maart	77.785.127,50	—	77.785.127,50
April	4.383.000,—	—	4.383.000,—
Mei	1.107.243,75	—	1.107.243,75
Juni	122.674.856,25	—	122.674.856,25
Juli	4.494.000,—	450.000,—	4.944.000,—
Augustus	12.054.375,—	—	12.054.375,—
September	20.900.361,—	—	20.900.361,—
October	122.172.775,—	—	122.172.775,—
November	29.156.500,—	—	29.156.500,—
	f 418.878.832,25	f 725.000,—	f 419.603.832,25

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Guldens)

	November 1932	Sedert 1 Januari 1932	Overeenkomstige periode 1931
Directe belastingen.			
Grondbelasting	369.864	5.233.667	9.033.361
Personeele belasting ¹⁾	—	202.194	8.828.942
Inkomstenbelasting ..	7.500.255	69.627.758	80.740.182
Vermogensbelasting ..	1.207.726	11.431.942	3.369.302
Dividend- en tantième-belasting	621.104	—	—
	5.542.270	13.910.528	17.589.239
Invoerrechten		76.498.959	57.254.454
Statistiekrecht		1.947.305	2.890.968
Accijnzen			
Zout	615.862	2.034.083	1.913.061
Geslacht	—	6.128.303	7.963.235
Wijn	38.742	1.899.190	1.878.573
Gedistilleerd	2.587.353	29.217.805	33.946.330
Bier	957.294	10.503.270	13.118.256
Suiker	4.431.690	48.236.127	48.037.032
Tabak	1.853.976	24.246.617	26.672.260
Belasting op gouden en zilveren werken	81.082	652.791	816.056
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.145.627	15.500.330	21.173.253
Registratierechten	777.159	9.414.086	13.408.979
Successierechten	3.769.501	32.837.598	42.308.849
Domeinen, wegen en vaarten			
	455.903	3.705.198	4.127.357
Staatsloterij	9.563	629.564	631.366
Loodsgelden	342.350	3.099.696	3.914.152
Totaal-Generaal	32.995.672	366.957.011	409.615.207

¹⁾ Met ingang v. h. belastingjaar 1931 wordt de personeele bel. geheven ten bate v. d. gem., zoodat de in dezen staat vermelde bedragen uitsluitend vroegere belastingjaren betreffen. ²⁾ Hieronder begrepen f 262.018 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbel.). ³⁾ Id. f 3.021.098. ⁴⁾ f 3.672.802.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	1.093.101	11.750.684	15.790.871
Verdedigingsbelasting ..			
Opcenten:			
Grondbelasting	292.411	4.173.992	4.500.403
Personeele belasting ..	—	32.992	1.123.261
Inkomstenbelasting ..	1.505.611	13.759.374	15.827.641
Vermogensbelasting ..	666.072	6.291.016	7.303.926
Dividend- en tantième-belasting	204.965	4.590.474	5.804.449
Invoerr. Zuidvruchten ..	47.583	692.648	—
Accijns op Wijn	26.384	956.330	375.714
„ „ Gedistilleerd ..	258.735	2.921.780	3.394.633
„ „ Suiker	442.534	2.721.689	—
Tabaksacc. op sigaretten ..	539.180	4.910.942	1.240.151
Zegelrecht van buitl. eff. ..	178.643	1.021.125	854.911
Totaal	5.255.219	53.823.046	56.215.960

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

	694.401	12.249.324	11.554.214
Wegenbelasting			
Rijwielbelasting	17.710	6.979.088	6.915.935
Totaal	72.111	19.228.412	18.470.149

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET „GEMEENTEFONDS”

	8.085.820	69.832.646	20.491.467
Gemeentefondsbelasting ..			
Opcenten Vermogensbel. ..	601.465	5.365.956	1.439.941
Totaal	8.687.285	75.198.602	21.931.408

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING
SEDERT 1 JANUARI 1931.

Dienstjaren	Grondbelasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1929/30	—	366.061	60.229
1930/31	17.643	1.403.432	229.241
1931/32	635.602	50.568.767	8.535.230
1932/33	4.580.422	17.289.498	2.607.242
Totaal	5.233.667	69.627.758	11.431.942

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.
BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 2½ 19 Apr. '32)	Lissabon 6½ 4 Apr. '32
Bk. (Bel. Binn. Eff. 3 19 Apr. '32)	Londen 2 30 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 3 19 Apr. '32)	Madrid 6½ 3 Juli '31
Athene 9 3 Dec. '32	N.-York F.R.B. 2½ 23 Juni '32
Batavia 4½ 10 Mrt. '30	Oslo 4 1 Spt. '32
Belgrado 7½ 20 Juli '31	Parijs 2½ 9 Oct. '31
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 4½ 26 Spt. '32
Boekarest 7 3 Mrt. '32	Pretoria 5 8 Oct. '32
Brussel 3½ 13 Jan. '32	Rome 5 2 Mei '32
Budapest 4½ 17 Oct. '32	Stockholm .. 3½ 1 Spt. '32
Calcutte 4 7 Juli '32	Tokio 4.38 17 Aug. '32
Dantzig 4 12 Juli '32	Weenen 6 23 Aug. '32
Helsingfors 6½ 19 Apr. '32	Warschau 6 20 Oct. '32
Kopenhagen 3½ 12 Oct. '32	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1932				1931	1930	1914
	17 Dec.	12/17 Dec.	5/10 Dec.	28 Nov./3 Dec.	14/19 Dec.	15/20 Dec.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	1-2	1½/16-1/2	3½/8-3/16
Londen Daggeld ..	1½-1	1/2-1	1/4-1	1/2-1	3½-5	1½-2	1½-2
Berlijn Partic. disc.	1½-3/8	7/8-1½	3/4-1	1½/16-1½	5½-6	2½/8-1½	4½-3/4
Maandgeld ..	4½-5¼	4½-5¼	4½-5½	4½-5½	7-8½	3-6½	—
Part. disc.	3½	3½	3½	3½	6-7	—	—
Waren-wissel.	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	7	4¾-7/8	2½-1/2
New York Daggeld ¹⁾	1-1/4	1-1/4	1-1/4	1-1/4	2½-3¼	2-3¼	1½-2½
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2-3/8	5/8	3½	2	—

¹⁾ Koers van 16 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York*)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
13 Dec. 1932	2.437/8	8.10	59.20	9.71½	34.46	99¾
14 „ 1932	2.481/16	8.15	59.21	9.71	34.44	99¾
15 „ 1932	2.487/8	8.21	59.22	9.71	34.46	99¾
16 „ 1932	2.487/8	8.21½	59.24	9.71½	34.46	99¾
17 „ 1932	2.491/10	8.23½	59.25	9.71½	34.46½	100 1/8
19 „ 1932	2.491/10	8.25	59.26	9.72½	34.47	100 1/8
Laagste d.w. ¹⁾	2.433¾	8.03½	59.15	9.70½	34.40	99¾
Hoogste d.w. ¹⁾	2.491/10	8.27	59.28	9.72½	34.50	100 1/8
12 Dec. 1932	2.49	8.15	59.20	9.71½	34.47½	99¾
5 Dec. 1932	2.487/8	7.91½	59.14	9.72½	34.45	99¾
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan **)	Madrid **)
13 Dec. 1932	47.85½	—	7.38	1.48	12.73½	20.29
14 „ 1932	47.85	—	7.38	1.48	12.72	20.28
15 „ 1932	47.85	—	7.37½	1.48	12.73	20.28
16 „ 1932	47.87½	—	7.37½	1.48	12.74	20.29
17 „ 1932	47.90	—	7.38	1.48	—	—
19 „ 1932	47.97½	—	7.38	1.48	12.75	20.29
Laagste d.w. ¹⁾	47.80	—	7.35	1.42½	12.67½	20.15
Hoogste d.w. ¹⁾	47.97½	35.25	7.40	1.52½	12.78	20.40
12 Dec. 1932	47.87½	—	7.38	1.48	12.74	20.30
5 Dec. 1932	47.84½	—	7.37	1.48	12.60½	20.27½
Muntpariteit	48.12½	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos Aires *)	Montreal *)
13 Dec. 1932	44.35	41.90	41.90	3.571	65	2.14
14 „ 1932	44.45	42.25	42.05	3.57½	65	2.16
15 „ 1932	44.80	42.55	42.30	3.57½	65	2.16
16 „ 1932	44.80	42.60	42.40	3.60	65	2.17
17 „ 1932	43.90	42.75	42.60	3.60	65	2.15
19 „ 1932	45.10	42.80	42.55	3.60	65	2.18
Laagste d.w. ¹⁾	43.90	41.70	41.45	3.50	—	2.12
Hoogste d.w. ¹⁾	45.25	43.05	42.75	3.65	65	2.19
12 Dec. 1932	44.45	42.20	42. —	3.47½	65	2.13½
5 Dec. 1932	43.50	41.35	40.90	3.47½	—	2.11
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95%	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table with columns: Data, Londen (\$ per £), Parijs (\$ p. 100 fr.), Berlijn (\$ p. 100 Mk.), Amsterdam (\$ p. 100 gld.)

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 3 Dec. 1932, 10 Dec. 1932, 12/17 Dec. '32 Laagste, 17 Dec. 1932 Hoogste

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices for various locations like London, N.York, etc.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table with columns: Vorderingen, 7 Dec. 1932, 15 Dec. 1932

Table with columns: Verplichtingen, 7 Dec. 1932, 15 Dec. 1932

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table with columns: Vorderingen, 10 Dec. 1932, 17 Dec. 1932

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 19 December 1932.

Table showing bank assets and liabilities: Activa (Binnenl. Wis-f Hfdbk., sels, Promi., enz. in disc., Papier o. h. Buiteni. in disconto, Af-Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel., Beleeningen, Op Effecten, Op Goederen en Spec., Voorschotten a. h. Rijk, Munt en Muntmetaal, Munt, Zilver, enz., Muntmat., Zilver, Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfonds, Gebouwen en Meub. der Bank, Diverse rekeningen, Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5/32, S. No. 221), Passiva (Kapitaal, Reserfonds, Bijzondere reserve, Pensioenfonds, Bankbiljetten in omloop, Bankassigatiën in omloop, Rek.-Cour., saldo's, Diverse rekeningen)

Beschikbaar metaalsaldo, Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is, Waarvan in het buitenland

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere openesch. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, Dekkingsperc.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen

CURAÇAOSCHE BANK. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Metaal, Circulatie, Disconto's, Voorschotten aan de kolonte, Diverse rekeningen

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. metaalschulden	Beschikb. metaal-saldo
17 Dec. 1932	149.500		207.900	32.370	53.392
10 „ 1932	150.130		212.270	30.530	53.010
3 „ 1932	149.940		209.060	32.400	53.356
19 Nov. 1932	104.457	45.807	211.029	30.032	53.841
12 „ 1932	104.450	45.904	214.920	29.678	52.514
5 „ 1932	101.939	46.503	216.251	28.695	50.463
29 Oct. 1932	104.660	46.338	213.723	33.394	52.151
19 Dec. 1931	121.183	45.838	233.617	27.470	62.586
20 „ 1930	138.913	39.308	256.012	42.763	58.711
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Disconto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekkingen-percentage
17 Dec. 1932	18.960	58.860		26.560	62
10 „ 1932	19.190	63.880		23.210	62
3 „ 1932	18.810	60.790		25.490	62
19 Nov. 1932	18.324	8.791	39.733	23.963	62
12 „ 1932	18.275	8.828	39.576	30.980	61
5 „ 1932	18.502	8.843	39.531	32.928	61
29 Oct. 1932	18.747	8.908	40.048	31.631	61
19 Dec. 1931	4.727	8.870	41.568	35.488	64
20 „ 1930	33.249	8.811	40.958	43.706	60
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
14 Dec. 1932	140.305	372.256	42.166	11.740	18.048
7 „ 1932	140.389	365.662	48.760	11.807	17.725
30 Nov. 1932	140.418	358.843	55.579	11.867	18.274
23 „ 1932	140.426	357.847	56.575	11.958	18.021
16 „ 1932	140.452	359.397	55.025	11.795	17.478
9 „ 1932	140.443	361.210	53.212	11.799	17.787
16 Dec. 1931	121.428	363.534	32.180	12.872	34.209
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dekkingen-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
14 Dec. '32	74.249	8.537	86.291	34.368	43.049	33 ⁵ / ₁₀
7 „ '32	85.844	8.522	104.252	34.454	49.727	33 ²³ / ₃₂
30 Nov. '32	68.872	10.147	90.532	37.064	56.575	41
23 „ '32	68.582	26.531	78.082	33.742	57.578	41 ¹⁹ / ₃₂
16 „ '32	68.563	20.447	82.500	33.198	56.055	41 ³ / ₃₂
9 „ '32	68.053	20.428	79.858	33.857	54.233	40 ¹³ / ₃₂
16 Dec. '31	61.466	12.027	73.338	38.179	32.894	26 ¹⁹ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitl.	Wissels	Waarv. op het buitl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
9 Dec. '32	83.344	1.344	3.155	4.324	1.616	2.552	3.200
2 „ '32	83.359	1.329	3.127	4.265	1.663	2.596	3.200
25 Nov. '32	83.342	1.316	2.968	5.150	1.885	2.500	3.200
18 „ '32	83.308	1.306	2.968	4.662	1.918	2.510	3.200
11 Dec. '31	67.994	947	15.779	15.176	8.984	2.836	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
9 Dec. '32	6.621	2.132	82.482	203	2.139	22.117
2 „ '32	6.621	2.389	83.200	205	2.149	21.386
25 Nov. '32	6.621	2.152	81.536	773	2.158	22.969
18 „ '32	6.621	2.170	81.605	1.029	2.231	22.159
11 Dec. '31	5.065	2.462	82.650	657	5.640	24.060
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 20 December 1932.

Gedurende de afgelopen week heeft weder een daling der tarwe-prijzen plaats gevonden. Nu op het Europeesche vasteland tegenwoordig zoo weinig overzeesche tarwe wordt gekocht, is de omvang der Engelsche vraag van nog meer betekenis voor de tarwemarkt dan anders reeds het geval is en ofschoon er nu en dan in Engeland wel dagen voorkwamen met vrij groote zaken in Canadeesche en Australische tarwe, was de omzet toch onbevredigend en kleiner dan tevoren. Anderzijds kwamen uit Australië zeer gunstige berichten over kwantiteit en kwaliteit der nieuwe tarwe, en zelfs spreekt men daar van een „bumper-crop”. Wel blijft er in het Verre Oosten vraag naar Australische tarwe bestaan, doch zij vormt geen voldoende tegenwicht tegen den geringen omvang der zaken naar het Europeesche vasteland. Australië bleef dus de markt drukken, evenals ook Argentinië. De oogst wordt daar nauwelijks hooger geraamd dan in het vorige jaar, doch in de eerste plaats beschouwen velen die raming als te laag en bovendien vormt het Engelsche invoerrecht van 2/- per quarter, dat voor Canadeesche en Australische tarwe niet geldt, tot nog toe een ernstige belemmering tegen zaken in Platatarwe naar Engeland. Dit leidde tot aanmerkelijke prijsdaling in Argentinië. Ook Canada bleef dringend met tarwe aan de markt, ondanks de ook daar ingetreden verdere prijsdaling. Op 16 December kwam te Winnipeg de December-termijn, die in Augustus nog 60 cents per 60 lbs. noteerde, beneden de 40 cent. De zeer flauwe marktstemming kwam ook duidelijk tot uiting aan de termijnmarkt te Rotterdam, waar de tarweprijs inzakte tot een lager peil dan nog ooit was voorgekomen. In de Ver. Staten werd deze nieuwe sterke prijsdaling niet ten volle gevolgd, omdat het er daar, voornamelijk wegens droogte, in sommige streken ongunstig blijft uitzien voor de wintertarwe. Eenige reactie volgde op 17 December op de daling der prijzen, doch op den 19den ging die gedeeltelijk weer teloor en tenslotte stond Chicago op dien dag 1¼ tot 2%. Winnipeg ruim 4 dollarcent per 60 lbs. lager dan op den 12den. Aan de Argentijnsche termijnmarkten bedroeg de prijsdaling 10 a 15 centavos per 100 KG. In Nederland zal met de voorgestelde wijziging der Tarwewet een einde komen aan het groote aanbod in de open markt van inheemsche tarwe door de Tarwe-Centrale, waardoor hier meer zaken tot stand kwamen in Duitsche tarwe.

Voor rogge blijft de markt zeer stil. Zaken kwamen naar Nederland in Poolsche tarwe voor op een uitermate laag prijspeil, doch voor Russische blijft de kooplust hier ondanks de lage prijzen slecht.

Mais was in de afgelopen week aanvankelijk wat vaster, mede wegens kleine Argentijnsche verschepingen. In Nederland waren tevens de aanvoeren klein. Daar echter spoedig weder veel mais van den Donau zou arriveeren, kwam het hier echter nauwelijks tot prijsstijging en verlevendiging der zaken en toen in de laatste dagen der week inderdaad veel Donaumaïs arriveerde en bovendien de geheele maïsmarkt onder den druk kwam te verkeeren van zeer groote verschepingen uit de Donauhavens (waarvan de helft naar Nederland) trad een nieuwe prijsinzinking in, waardoor Donaumaïs weder te koop kwam tot de laagste prijzen van dit seizoen, die ook in het begin der maand waren voorgekomen. Tot die lage prijzen zijn de Donaulanden niet aan de markt, maar voor slechts weinig hooger geven deze wel Januari-aflading af. In Argentinië ging de sedert 10 December ingetreden verhooging eveneens verloren wegens de geringe Europeesche belangstelling (ook Engeland toonde weinig kooplust meer) en de groote verschepingen uit de Donauhavens. Noord-Amerika deed aan de prijsdaling niet mee, doch Noord-Amerikaansche maïs komt reeds sedert eenigen tijd voor export nauwelijks meer in aanmerking. Ook voor maïs is in Argentinië op 17 December eenig herstel ingetreden, doch op den 19den bleef dat slechts gedeeltelijk behouden, waarna de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario in vergelijking met een week tevoren onveranderd tot 5-centavos per 100 KG. hooger sloten.

Gerst ontmoet in West-Europa tegenwoordig zeer weinig belangstelling en nu deze week de Donaulanden en Rusland wat meer verscheepten, nam de kooplust nog af. Oost-Europeesche gerst kwam dan ook weer goedkooper aan de markt, doch de omzet is zeer gering. Ook Argentinië was voor verscheping in de eerste maanden van 1933 ruimer en tot lagere prijzen aan de markt, hetgeen in het bijzonder naar Engeland en Nederland weder tot eenige transacties heeft geleid.

De afschepingen van Java gedurende November bedroegen 147.500 tons tegen 175.000 tons verleden jaar.

KOFFIE.

In de lustelooze stemming kwam nog steeds weinig verandering. Dit geldt in het bijzonder voor de verschillende Brazil-soorten, waarvan de kost- en vrachtaanbiedingen weliswaar grootendeels onveranderd bleven...

Nog abtjijd wordt de handel verontrust door oncontroleerbare geruchten betreffende Braziliaansche plannen tot verlaging der uitvoerrechten. Ditmaal heette het wederom, dat uit Rio naar New-York geseind was...

zaken te bedingen, dat bij een eventuele vermindering van het uitvoerrecht alvorens de koffie tot verscheping zal zijn gekomen, het verschil op de factuur vergoed te krijgen...

Betreffende de kwaliteit van den loopenden oogst werd nog eens bericht ontvangen, dat in het bijzonder de nieuwe Santos-oogst niet mooi uitvalt. Hetzelfde moet worden gezegd van sommige gedeelten van Minas...

De Koffie-Raad heeft bekend gemaakt, dat in de afgelopen week vernietigd zijn 10.000 balen te Rio, 132.000 balen te Santos en 6000 balen te Victoria, tezamen 148.000 balen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos zijn op het oogenblik voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping ongeveer \$ 11.20 a 11.50 per cwt.

In Nederlandsch-Indië blijft de stemming nog altijd vast bij zeer gering aanbod. Voor bestemming naar enkele Europeesche landen was de vraag naar Robusta ditmaal niet onbelangrijk...

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

METALEN

TEXTIELGOEDEREN

DIVERSEN

Table with multiple columns: ZILVER, IJZER, KOPER, TIN, LOOD, KATOEN, WOL, KALK-SALPETER, etc. Each column contains price data for various grades and quantities.

1) Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 2) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche...

Palembang Robusta. December-verschepping, 18¼ ct.; Benkoelen Robusta, December-verschepping, 20 ct.; Mandheling Robusta, December-verschepping, 21½ ct.; W.I.B. f.a.g. Robusta, December-verschepping, 24 ct., alles per ½ K.G. cif. uitgeleverd gewicht, netto contant. Voor de Benkoelen Robusta beteekent dit een verhooging van ongeveer ½ ct. evenals voor Robusta W.I.B.; Palembang en Mandheling bleven onveranderd.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen onder den invloed van de nieuwe geruchten aangaande een waarschijnlijke verlaging der Braziliaansche uitvoerrechten ¾ a ½ ct. per ½ K.G. terug. Bij het opmaken van dit Overzicht noteert December 22¼, Maart 20½, Mei 19⅞ en September 18¼ ct. per ½ K.G.

In loco was hier en daar iets meer vraag te bespeuren, doch bevredigend kan de afzet nog niet worden genoemd. De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 32 ct. per ½ K.G. voor Superior Santos en 24 ct. voor Robusta.

De slotnoteeringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
19 December	\$ 5.87	5.60	5.40	5.11	9.21	8.20	7.88	7.55
12 December	„ 6.08	5.95	5.76	5.40	9.56	8.67	8.27	7.90
5 December	„ 5.85	5.67	5.49	5.22	9.19	8.29	7.99	7.68
28 November	„ 5.94	5.80	5.60	5.40	9.39	8.52	8.16	7.90

Rotterdam, 20 December 1932.

THEE.

De stemming in de laatste Amsterdamsche theeveiling van het jaar was flauw, terwijl de prijzen van 1—4 cts. lager waren dan in de vorige veiling.

De minste verliezen boekten nog de ordinaire en klein-gruizige theeën, terwijl theeën met veel geel prijs houdend waren. Aanvankelijk werd er zeer veel opgehouden, doch per saldo bleven slechts ca. 800 kn. onverkocht.

De middenprijs voor deze veiling bedroeg 27½ cts. per h.K.G. in entrepôt. hetgeen 1¼ cts. lager dan de vorige veiling was.

De Vereeniging voor de Thee-cultuur publiceerde nog de thee-uitvoer van Java gedurende de maand November. Deze bedroeg 5.731.000 KG. (v.j. 6.192.000 KG.). Gedurende de maanden Januari/November werd een hoeveelheid van 57.971.000 KG. uitgevoerd (v.j. 60.252.000 KG.).

Eveneens publiceerde bovengenoemde Vereeniging de uitvoer uit Nederlandsch entrepôt van Ned-Indische thee. Deze beliep gedurende November 1932 448.000 KG., tegenover 583.000 KG. in November 1931. Voor de periode Januari/November bedroeg deze uitvoer 6.177.000 KG. (v.j. 6.846.000 KG.).

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,— Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoehweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postcheque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN											INDEXCIJFERS			
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M³.	RUBBER¹) Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER		KOFFIE		THEE		COPRA		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100			
			Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		Afl. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Suma- tratheep. ½ K.G.		Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam	In- voer	Uit- voer						
1925	f 159,75	% 100	Sh. 2/11,625	% 100,0	fl. 18,75	% 100,0	cts. 61,375	% 100,0	cts. 84,5	% 100,0	f 35,87	% 100,0	100	100	100,0	100,0	
1926	153,50	96,1	2/	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9	
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62	90,9	113	116	95,4	89,5	
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,87	88,9	118	128	96,4	87,6	
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37	76,3	122	132	91,6	82,6	
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,62	63,1	124	135	75,5	69,4	
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37	42,9	117	136	62,6	57,9	
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,67	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87	74,9	128	136	84,5	76,9	
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37	73,5	112	126	81,3	75,2	
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2	
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12	72,8	115	127	78,7	72,8	
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0	
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,77	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87	63,8	131	133	76,1	70,4	
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,27	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3	
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9	
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,97	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4	
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,62	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6	
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37	54,0	121	139	71,0	63,3	
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3	
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2	
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12	50,7	96	121	67,1	59,4	
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62	51,9	107	140	66,5	59,1	
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,57	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4	
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37	42,9	114	141	65,8	56,8	
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,57	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12	39,4	127	133	64,5	56,8	
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,77	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8	
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12	39,4	122	142	60,6	55,6	
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,52	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,37	37,3	125	146	58,7	58,1	
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5	
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8	
Dec. "	82,50	51,6	-2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8	
Jan. 1932	82,50	51,6	-2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12	36,6	103	107	54,2	58,4	
Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8	
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3	
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0	
Mei "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,62	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0	
Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,37	34,5	101	116	50,3	52,5	
Juli "	67,50	42,3	-1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,37	34,5	100	112	49,0	53,7	
Aug. "	63,00	39,4	-1,75	4,9	6,57	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,37	34,5	95	105	48,4	55,3	
Sept. "	60,00	37,6	-2,125	6,0	6,52	34,8	25,25	41,1	23,75	28,1	12,75	35,5	96	112	49,0	57,1	
Oct. "	63,50	39,7	-1,75	4,9	6,32	33,7	26,50	43,2	28,50	33,7	12,37	34,5	104	127	49,7	55,4	
Nov. "	63,50	39,7	-1,75	4,9	5,87	31,3	24,50	39,9	30,75	36,4	12,12	33,8	101	117	49,7	55,4	
5 Dec. "	63,50	39,7	-1,75	4,9	5,50	29,3	24	39,1	28,75	34,0	11,62	32,4					
12 " "	63,50	39,7	-1,625	4,6	5,50	29,3	24	39,1	27,50	32,5	11,75	32,8					
19 " "	63,50	39,7	-1,75	4,9	5,50	29,3	24	39,1			11,87	33,1					

1) Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence. 2) 1 Dec. 3) 15 Dec.

N.B. Alle Pondenoteeringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend